

Under Dusken

NR. 4 - 103. ÅRGANG 21.02.17 - 07.03.17
STUDENTAVISA I TRONDHEIM

**Traktor, kommune-
oppsplitting og attitude:
Hiphop fra Bygde-Norge**

SIDE 44

GRATIS!

REDAKSJONEN

REDAKTØR UNDER DUSKEN
Tonje Jacobsen – Tlf: 994 87 017
avisredaktor@studentmediene.no

NESTLEDER UNDER DUSKEN
Kristian Gisvold – Tlf: 470 57 799
avisredaktor@studentmediene.no

ANSVARLIG REDAKTØR
STUDENTMEDIENE I TRONDHEIM AS
Anette Sivertstøl – Tlf: 990 15 077
ansvarligredaktor@studentmediene.no

NYHETSREDAKTØR
Silje Bjellvåg
nyhetsredaktor@studentmediene.no

REPORTASJEREDAKTØR
Henrik Dalsbek
reportasjeredaktor@studentmediene.no

KULTURREDAKTØR
Benedikt Javorovic
kulturredaktor@studentmediene.no

SPORTS- OG FORSKNINGSREDAKTØR
Tone Holland Ween
sportsredaktor@studentmediene.no

MUSIKKREDAKTØR
Trym Kjøs
musikkredaktor@studentmediene.no

FOTOREDAKTØR
Lasse Georg Tønnessen
fotoredaktor@studentmediene.no

GRAFISK ANSVARLIG
Hilde-Katrin Hagen Fjørtoft
grafisk-sjef@studentmediene.no

DEBATTREDAKTØR
Kjell Robin Skyberg Eikrem
debattredaktor@studentmediene.no

DAGLIG LEDER
Ingrid Domben – Tlf: 911 04 644
dagligleder@studentmediene.no

REDAKSJONSSJEF
Tore Becker – Tlf: 404 97 916
redaksjonssjef@studentmediene.no

DESK
Jahn Ivar Kjølseth (sjef), Idunn Skjerdingsstad, Finn Brynestad, Synne Hammervik, Anders Päsche, An Nguyen, Kaia Sørland, Håkon Pedersen, Martha Holmes, Nora Rydne, og Linn Danielsen Evjemo

JOURNALISTER
Sindre Cottis, Lisa Botterli Flostrand, Ingeborg Nyrud, Martha Holmes, Ivan Olav Vulchanov, Karoline Bernklev, Marie Lytomt Norum, Julie Noodt, Maria Furuheim, Maria Lund Krogstad, Johanne Lund, Amund Rølfsen, Inga Stenøien, Iben Dahl, Trym Kjøs, Anna Voje, Christian Høkaas, Benedikt Javorovic, Jahn Ivar Kjølseth, Anna Juell Johnsen, Linn Victoria Brekke, Britta Benz, Carl Fredrik Wahr-Hansen Vemmestad, Anne Lovise Finnøy Bakken, Sander Strand Engen, og Petter Dalane

FOTOGRAFER
Linea Bancal, Sindre Cottis, Jonas Halse Rygh, Hedda Rysstad, Marthe Stokvik, Gunnar Dresler, Lisa Botterli Flostrand, Ragnhild Midtbø, Lasse Georg Tønnessen, og Anna Juell Johnsen

ILLUSTRATØRER
Nora Birgitte Johansen (sjef), Astrid Bøhler, Øyvind Opsahl, Pernille Grimsrud, Mia Edvardsen, Margrete Indahl, og Christian Høkaas

GRAFIKERE
Torgeir Timenes Bell, Tanja-Irén Harsvik Haugen, og Anniken Larsen

KORREKTUR
Idunn Skjerdingsstad (sjef), Hera Lyngstad, Anders Päsche, An Nguyen, og Finn Brynestad

FORSIDE
Hedda Rysstad

Miljøtrykksak fra Trykkpartner AS.
Lisensnr. 241823
Sertifikat nr. 1638

SINGSAKERBAKKEN 2E, 7030 TRONDHEIM

For annonser: salgssjef@studentmediene.no

Under Dusken er eit sjølvstendig organ for studentar, utgjeve av Studentmediene i Trondheim AS. Under Dusken blir delt ut gratis på lærestader i Trondheim med medlemsrett i Studentersamfundet. Under Dusken kjem ut åtte gonger i semesteret.

Under Dusken arbeider etter reglane i Ver Varsam – plakaten for god presseskikk. Dei som tykkjer det vi skriv om dei er ugreitt, vert oppfordra til å kontakte redaksjonen.

facebook.com/dusken.no
@dusken.no

Korr e Finlandshettä mi?

LEDER

Skolepenger vil svekke studiekvaliteten

I det siste har debatten om skolepenger for utvekslingsstudenter igjen blusset opp, og både Høyre og Senterpartiet har foreløpig programfestet skolepenger for studenter fra land utenfor EØS. Dette er en dårlig ide. Først og fremst fordi det vil føre til at Norge tiltrekker seg færre flinke utenlandske studenter og skape mindre mangfold. Det vil gjøre kvaliteten på utdanning og fagmiljøer i Norge lavere.

Rektor ved Høgskolen i Oslo og Akershus, Curt Rice, er en av de som har uttrykt seg klarest mot dette forslaget. I et debattinnlegg i Aftenposten kaller han forslaget «uklokt», og argumenterer blant annet for at det vil skade studiemiljøet. Også da debatten var oppe for et par år siden, var det flere universitets- og høyskolerektorer som kritiserte forslaget.

Også Norsk studentorganisasjon (NSO) har ved flere anledninger uttrykt bekymring for at en innføring av skolepenger til studenter fra utenfor EØS, vil legge grunnlaget for å innføre skolepenger for alle. Når også NSO kritiserer forslaget, er det lite rent utover det økonomiske som taler for at et slikt forslag skal lønne seg.

I et debattinnlegg i Universitas argumenterer Christian Anton Smedshaug i Senterpartiets programkomité for at en innføring av skolepenger på sikt kan føre til flere

studentboliger til norske studenter, da utenlandske studenter ofte blir prioritert i køene. Et argument som ikke kan leses som noe annet enn billig og populistisk. Mangelen på studentboliger er en helt annen debatt, og de siste som skal trenge å bli utpekt som syndebukker er utvekslingsstudentene.

Siri Lønseth i Høyres Studenter sier i denne utgaven av Under Dusken at det er nyttig med skolepenger fordi vi da kanskje får færre studenter som søker seg til Norge av feil årsaker. Det vi må spørre oss om her, er om det virkelig er så ille. Uansett om studenten søker seg til til Norge primært fordi det er gratis eller ikke, vil fortsatt vedkommende få en utdanning, bli en del av et studiemiljø, og bli en ressurs for andre studenter.

Så selv om å innføre skolepenger kan få inn noen kroner, og frigjøre noen studentboliger, så er de negative sidene ved forslaget mye større. Å innføre skolepenger vil føre til en dårligere studiesituasjon for både de som ikke får komme, og for de som ikke får studere sammen med dem.

KRISTIAN GISVOLD
Nestleder, Under Dusken

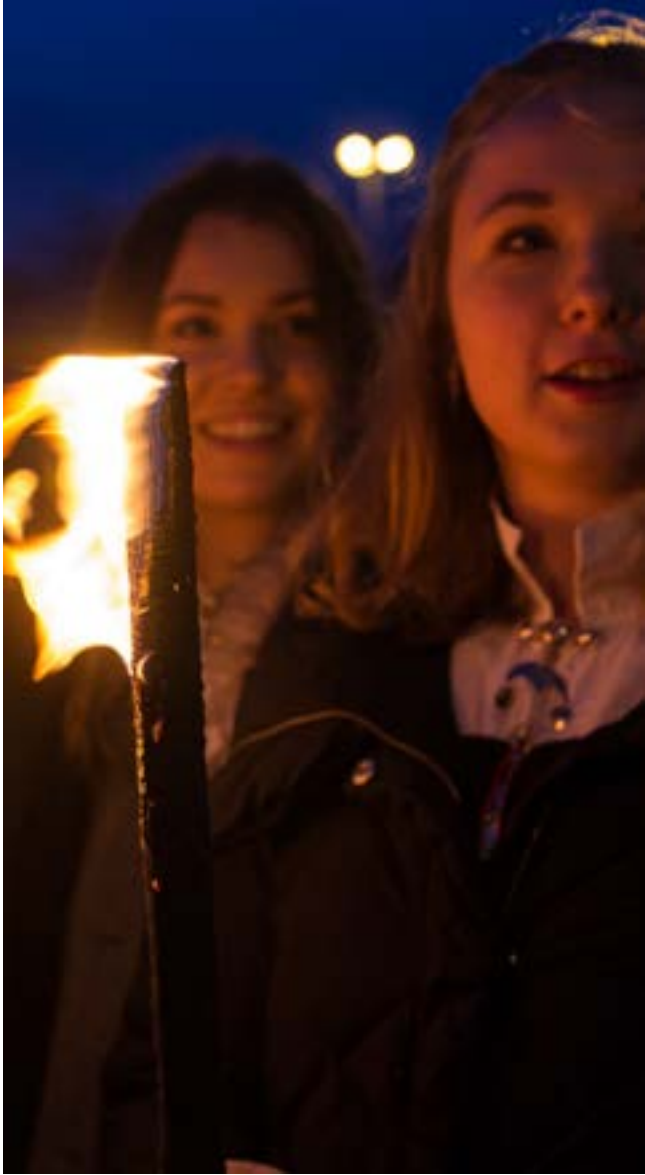
FRA ARKIVET Under Dusken #7 1990

ISFiT-rail ble sist arrangert i 1990, i forbindelse med den aller første festivalen.

TIPS OSS
tips@studentmediene.no

Fredag 17. februar gikk ISFIT-deltakere fra hele verden, barnefamilier og studenter i fakkeltog i anledning utdelingen av Studentenes Fredspris.
Les mer om det på underdusken.no.

FOTO: Anna Juell Johnsen

FRAMGANG: Luca Dalen Espeseth mener den norske regjeringen i det minste har gitt transpersoner rettigheter som vi i mange andre land ikke har.

– De undertrykkende regimene presser fram aktivisten i oss

Hva gjør du når du opplever at samfunnet ikke aksepterer den du er? Du blir menneskerettighetsaktivist.

TEKST: Lisa Botterli Flostrand, Ingeborg Nyrud FOTO: Lisa Botterli Flostrand

Dokkhuset, en torsdag kveld i februar 2017. Det er ingen vanlig torsdag, denne kvelden åpnes nemlig ISFiT – den internasjonale studentfestivalen i Trondheim. Festivalens start skal markeres med debattmøte og en diskusjon om diskriminering.

Fem personer skal etter tur opp på scenen for å fortelle sin historie om deres tilknytning til temaet diskriminering. To av dem er nesten like gamle, født kvinner og bosatt i Skandinavia – men der slutter også likhetene deres. Luca Dalen Espseth er en 30 år gammel mann. Maryam al-Khawaja er en 29 år gammel kvinne.

Tidsriktig festival

Maryam fra Bahrain er født inn i en familie med aktivister. Fordi regimet i Bahrain ikke likte det familien hennes drev med, måtte de flykte landet. Familien endte først opp i Syria, hvor Maryam er født, og senere Danmark, for å leve i eksil. Akkurat denne kvelden står Maryam på scenen i Trondheim.

– Jeg synes festivalens tema er veldig passende for den tiden vi lever i. Tenk deg at vi for eksempel fortsatt må forsvare kvinners rettigheter, sier Maryam.

I 2014 reiste hun tilbake til Bahrain, men ble arrestert og fengslet. På grunn av dette kan hun ikke dra tilbake til hjemlandet; hun er etterlyst av politiet der.

– Både i Midt-Østen og Bahrain, men også i verden forøvrig, ser jeg en generell tilbakegang i utvikling. Vi bruker all vår tid på å forsvare det vi allerede egentlig har lykkes med. Om vi ikke gjør det, kommer vi til å miste de rettighetene også. Det er veldig trist.

Framgang er ingen selvfølge

Opp på scenen kommer Luca Dalen Espseth. Han er født kvinne, men identifiserer seg selv som mann. Han nikker til det Maryam beskriver og legger til at mennesker burde være mer oppmerksom på hvordan framgang kommer.

– Jeg syns det er bra at vi har en festival som snakker om disse problemene. Det får folk til å innse at framgang ikke følger visse linjer, og at det ikke er gitt at ting blir bedre over tid. Vi må kjempe for å gjøre samfunnet bedre, sier han.

Luca jobber i Fri, foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold, og jobber daglig med

problemstillinger knyttet til dette. Han opplever at LHBT-miljøet (lesbiske, homofile, bifile, og transpersoner) blir angrepet på bakgrunn av kjønn eller seksualitet, og mener dessuten det er mer av det i dag enn før.

– Det er en endring i diskursen. Mennesker kan si ting som ikke var greit for fem år siden. Da må vi, og da mener jeg alle minoritetsgrupper, si ifra at vi ikke samtykker til premissene i diskusjonen, sier Luca.

Urettferdighet ble til aktivisme

Alle de fem som står på scenen denne kvelden har en sterk historie de vil dele. Til slutt samles de på scenen for en felles prat, alle med forskjellige perspektiv.

– Det finnes mange typer diskriminering. Jeg skulle gjerne jobbet mot alle typer, men det er innen kjønn- og seksualitetssaker jeg har fått muligheten til å heve stemmen min, sier Luca.

Han ble aktivist basert på personlige erfaringer, i et Norge han mener ser på seg selv som forholdsvis kjønnslikestilt. Det opplevde han ikke i sin barndom.

– Jeg vokste opp i en familie med venstretridde feminister med gode verdier, men jeg opplevde likevel en urettferdig verden. Gutter ble behandlet

som gutter, og jenter ble behandlet som jenter. Det gjorde meg sint, sier han.

Forskjellig bakgrunn – samme mål

Luca deler opplevelser om urettferdighet med Maryam.

– Veldig mange av familiemedlemmene mine har vært i fengsel for å være aktivister. Min far soner nå en livstidsdom i Bahrain på bakgrunn av nettopp dette, sier Maryam. Men det er ikke hovedgrunnen til at hun ble aktivist.

– I 2010 dro jeg tilbake til Bahrain. Jeg lette etter en jobb, men fikk ingen på grunn av etternavnet mitt. Jeg valgte å jobbe frivillig for Bahrain Senter for menneskerettigheter, og på grunn av dette arbeidet ble jeg nødt til å forlate landet i frykt for å bli fengslet. Det var det undertrykkende regimet i Bahrain som fikk meg til å begynne med det, sier Maryam.

Hun forteller om sjelsettende opplevelser under Den arabiske våren i 2011 som fastsatte retningen yrkeslivet hennes hadde tatt. Hun så mennesker bli drept, og hun ble nesten drept selv.

– Når du har sett noe sånt og snakket med mennesker som har blitt torturert, er det egentlig ingen vei tilbake. Etterpå ble det aldri et alternativ for meg å ha en normal jobb og leve et normalt liv igjen, sier hun.

Både Maryam og Luca var i Trondheim for å rette oppmerksomheten mot diskriminering og følgene av det. Og begge vil fortsette å kjempe for det de tror på med alt de eier og har. **UD**

ENGASJERTE AKTIVISTER: Under «plenary talk» på Dokkhuset gikk diskusjonen hett for seg.

– Både i Midt-Østen og Bahrain, men også i verden forøvrig, ser jeg en generell tilbakegang i utvikling. Vi bruker all vår tid på å forsvare det vi allerede egentlig har lykkes med.

MARYAM AL-KHAWAJA
Aktivist

Trenger du tannlege?

Studenter får undersøkelse med to røntgenbilder for kun:

290kr

(Gjelder første besøk for nye pasienter)

10%

Studentrabatt på alle tjenester

En av Norges største tannklinikker og fagmiljø for privatpraktiserende tannleger

Sentralt lokalisert på Trondheim Torg

dine tenner

tlf: 73 99 19 99

www.tannlegetrondheim.net

Den lille store kvinnen fra Iran

Nobelprisvinner Shirin Ebadi har ingen tro på Irans politikere. Det er i folket hun ser håp for menneskerettigheter og demokrati.

TEKST OG FOTO: **Sindre Cottis**

På den andre siden av bordet sitter en lav, velkledd jurist. Man hadde neppe gjettet at hun er kåret til en av de hundre mest innflytelsesrike kvinnene gjennom historien. Ei heller at hun innehar en Nobels fredspris for sin kamp for demokrati og menneskerettigheter i Iran. En kamp hun fortsatt vier sitt liv til.

– Jeg er alltid glad for å besøke Norge. Jeg føler at dette er mitt andre hjem, sier hun lett og muntert.

Men Shirin Ebadi er ikke i Norge for å snakke om at hun er glad i å reise. Hun vender raskt og sømløst samtalen over på Iran.

– Jeg er også veldig glad for at Studentenes Fredspris, som deles ut her i Trondheim, ble gitt til den iranske studenten Majid Tavakoli i 2011. Han satt da i fengsel for sin kamp for demokrati. Den prisen ga ham et motivasjonsløft han sårt trengte.

Regimet er sterkt, men det samme er håpet

I de 38 årene som har gått siden revolusjonen har det skjedd mye i Iran, men Ebadi er klar på at regimet er uforandret når det gjelder mangelen på demokrati. Det samme gjelder dets respekt for menneskerettigheter.

– Det er en vanlig feiloppfatning mange har av

Iran. De antar at vi har frie valg, men det er galt. Ingen får lov til å stille til valg med mindre de har blitt godkjent av «the Guardian Council». Dette rådet består av tolv menn som er utnevnt direkte av landets åndelige leder, Ayatollah Khamenei. Hva slags fritt valg er det? Alle som blir valgt er først valgt ut av Khamenei. Dette er grunnen til at ingenting har bedret seg, selv 38 år etter revolusjonen.

Flere har vært optimistiske til Hassan Rouhani, Irans nåværende president, etter at han signerte den velkjente atomavtalen. Ebadi er derimot skeptisk.

– President Hassan Rouhani har ikke endret noe. Det eneste han har gjort er å signere atomavtalen med USA, men det var fordi Khamenei godtok den. Regimet fortsetter å ignorere menneskerettigheter, selv med Rouhani som president.

Det er lett å se for seg at det kan være vanskelig å si så eksplisitt hvor lite framgang som har funnet stedi Iran, men hun sier dette med en velbehersket ro. For under regimet står folket, og det er hos folket Ebadi finner grunn til optimisme.

– Vi har en høyt utdannet befolkning, hvor 60 prosent av studentene er kvinner. Over 80 prosent av vår befolkning er imot den gjeldende grunnloven. 70 prosent av befolkningen er under 30 år. Det iranske

IRAN

• I årene fram mot 1979 ble Iran styrt av Muhammed Reza Sjah Pahlavi. Han ble den siste Sjahan i Iran.

• I 1979 var det revolusjon som endte med at Den Islamske Republikk i Iran ble opprettet.

• Ayatollah Seyyed Ruhollah Khomeini ble landets øverste leder.

• Irans øverste leder er også landets åndelige leder, og han har all makt.

• Khomeini døde i 1989 og Ayatollah Seyyed Ali Hosseini Khamenei ble landets nye øverste leder.

Kilde: BBC, Store Norske Leksikon

– Man vil aldri se noe forbedring dersom man gir opp.

SHIRIN EBADI
Nobelprisvinner

folk har vært under et teokrati i 38 år, og har derfor forstått at man må separere stat fra religion for å ha demokrati, sier hun.

Og du tror det er grunn til å tro at dette vil påvirke regimet?

– Ja, definitivt. Jo mer press det er fra folket, jo mer må regimet gi etter.

Fredsprisen styrket folket

Selv har Ebadi høstet enorm anerkjennelse internasjonalt. Hun er ikke i tvil om at dette har hatt stor innvirkning både på hennes arbeid og på det iranske folk.

– Nobels fredspris hadde stor effekt på mitt arbeid. Den gjorde at jeg fikk en plattform slik at mitt budskap ble hørt av langt flere. Men viktigere enn det: Den viste det iranske folk at verden bryr seg om menneskerettigheter. Dette førte til at det iranske folk ble kjent med menneskerettighetene, og flere ble motiverte til å kjempe for det.

Sammenlignet med 1995, da Ebadi selv etablerte den første menneskerettighetsorganisasjonen i Iran etter revolusjonen, har miljøet for menneskerettighetsaktivister blomstret.

– På den tiden var vi få som var aktive i den sfæren. Jeg er svært glad for å kunne si at vi nå er mange, og at antallet vokser.

Den nødvendige prisen for kampen

Til tross for Ebadis brede anerkjennelse i kampen for demokrati og menneskerettigheter i Iran, er det ingen tvil om at hun har måttet tåle mye motgang. Regimet i Iran har gjentatte ganger prøvd ulike strategier for å få henne til å tie. Dette nådde et foreløpig toppunkt i 2009, da det var store protester i Iran i forbindelse med valget. Iranske sikkerhetsstyrker raidet Ebadis menneskerettighetsorganisasjon og stengte den. Flere av hennes kollegaer ble arrestert, og enkelte av dem sitter fortsatt i fengsel.

– Regimet tok også mine eiendeler i Iran, inkludert huset jeg arvet fra min far. De prøvde samtidig å arrestere meg, men jeg var ute av landet. Istedenfor arresterte de min søster og min ektemann.

Til nå har hun holdt et fast blikk mot meg hver gang hun snakker, mennå lar hun blikket synke ned mot bordflaten. De fleste ville nok latt blinket henge der en god stund, men Shirin Ebadi er ikke som de fleste. Hun vender blikket raskt opp igjen mot meg.

– Situasjonen er jo den samme i alle ikke-demokratiske land. Enhver som kjemper for demokrati og menneskerettigheter må forvente motstand som dette. Men man må huske at man aldri vil se noe forbedring dersom man gir opp. Demokrati og menneskerettigheter har sin pris, akkurat som alt annet. **UD**

NTH-RINGEN

Ditt vitnemål i gull

Den originale NTH - ringen for sivilingeniører og sivilarkitekter finner du hos oss. Rask levering!

• **DAHLVEEN** •
en del av mestergull

OLAV TRYGGVASONSGT 24 • TRONDHEIM •
WWW.GULLSMEDDAHLVEEN.NO • TLF. 73 52 58 06

Heltidsstudenten stoppes av økonomien

De største partiene stiller ikke tydelige nok krav til bedret studentøkonomi i partiprogrammene, ifølge NSO.

TEKST: Martha Holmes, Anna Juell Johnsen FOTO: Skjalg Bøhmer Vold

Partienes førsteutkast til partiprogrammer for stortingsperioden 2017-2021 er nå klare. Norsk Studentorganisasjon (NSO) ser positivt på at samtlige partier programfester å bedre studentenes økonomiske situasjon, innføre elleve måneders studiestøtte og bygge flere boliger. Til tross for at disse tiltakene har bred støtte, mener leder Marianne Andenæs ved NSO det fortsatt er svært vanskelig å klare seg som fulltidsstudent.

– I dag jobber studenter i gjennomsnitt syv til åtte timer i uka ved siden av studiene, og omtrent halvparten får støtte fra familie. Vårt krav er at studiestøtten knyttes til folketrygdens grunnbeløp og økes til 1,5 ganger grunnbeløpet, sier hun.

Grunnbeløpet i folketrygden justeres av Stortinget hvert år, blant annet etter prisvekst. Det brukes til å beregne offentlige ytelser. Da Regjeringen økte studiestøtten med 3160 kroner fra studieåret 2016 tilsvarer dette bare en økning til 1,15 ganger grunnbeløpet, mens NSO krever at studiestøtten knyttes til å fast ligge på 1,5 ganger beløpet.

– For at studentene skal få likere forutsetning for å lykkes som student må studiestøtten økes, sier Andenæs.

Flere partier går inn for studentkravet
Andenæs er fornøyd med at alle partiprogrammene

trekker fram at studentenes økonomi bør bedres, men etterlyser flere konkrete mål angående studentenes økonomiske situasjon.

– De aller fleste partiene er tydelige på at de vil bygge flere studentboliger enn i dag, men de er ikke like tydelige på hvilken målsetting de har for nivået på studiestøtten. Arbeiderpartiet og Høyre er for eksempel uklare her, sier Andenæs.

I NSOs studentkrav inngår det at det skal bygges minst 3000 nye studentboliger årlig, og at studiestøtten skal være på 1,5 G fordelt over elleve måneder. De mener samtlige partier har tatt større hensyn til studentkravet i programmene sine enn tidligere.

– Alle partiene leverer så langt bedre enn på samme tidspunkt for fire år siden. Som samarbeidspartier til Regjeringen har Venstre og KrF tatt viktige kamper for studentene. Venstre, KrF og SV har studentkravet i sin helhet i sitt valgprogram. Det er vi godt fornøyd med, og vi håper de andre partiene følger etter.

Skeptisk til økt studielånsrente

Viseformann Siri Holm Lønseth i Høyres Studenter forklarer at Høyre ønsker å gjøre den økonomiske situasjonen for studenter lettere blant annet ved å gjøre det enklere å tjene mer ved siden av studiene. Dette skal de oppnå ved å øke frikortgrensen fra

ARKIVFOTO: Eivind Sandodden Kise

STUDENTØKONOMI

• Statens institutt for forbruksforskning viser at de fleste studenter som lever på studielån mangler 3921 kroner for å dekke de mest nødvendige månedlige utgiftene.

• Ni av ti studenter jobber i løpet av året. Seks av ti har deltidsjobb ved siden av studiene.

• Fire av ti studenter får støtte hjemmefra underveis i studier.

• Bare to av ti med lavere sosioøkonomisk bakgrunn tar høyere utdanning.

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant studenter, ssb.no

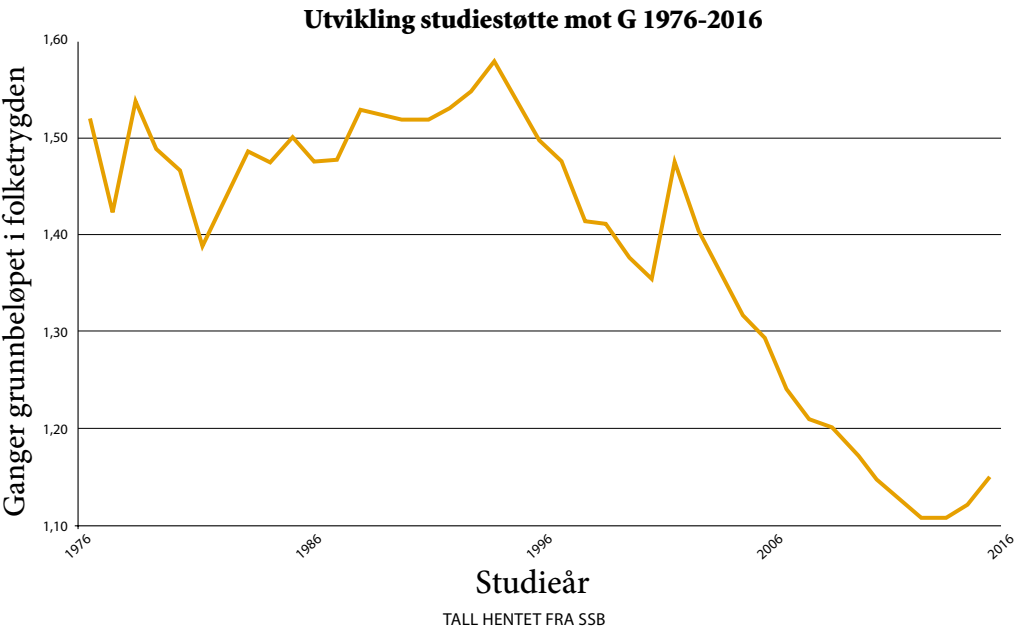
Betydelig bedret boligsituasjon

Regjeringen har bygd over 2000 nye studentboliger fra 2013 til 2016. Her mener leder Marianne Andenæs ved NSO studentene har fått gjennomslag med dagens regjering. Hun er også fornøyd med at innfasingen av elleve måneders studiestøtte er i gang.

Viseformann Siri Holm Lønseth i Høyres Studenter mener absolutt at partiet har innfridd det de har lovet studentene i regjeringsperioden.

– Vi har bygget rekordmange nye studentboliger, mange flere enn den rødgrønne regjeringen gjorde. Vi har også gått i gang med innfasing av elleve måneders studiestøtte, som jeg tror er en veldig positiv utvikling med tanke på studenters økonomi.

Selv om økningen i studentboliger er rekordstor, er det fortsatt behov for flere. Høsten 2016 sto 10 000 studenter i venteliste på bolig hos Sit, ifølge deres sider. **UD**

ØNSKER ØKONOMIFOKUS: NSO-leder Andenæs mener det er viktig at partiene programfester studentenes krav om 1,5 G studiestøtte.

50 000 til 55 000. De vil også fortsette innfasingen av elleve måneders studiestøtte. Hun mener dessuten at partiet har gjort mye for student ene, og innfridd sine løfter i regjeringsperioden.

– Vi har også gått i gang med innfasing av elleve måneders studiestøtte, som jeg tror er en veldig positiv utvikling med tanke på studenters økonomi, sier hun.

Økt studiestøtte kan likevel bli et tilbakeslag for studenters økonomi, fordi innfasingen av elleve måneders studiestøtte finansieres av økt studielånsrente. Dette er problematisk, mener leder Karina Laugen for Arbeiderpartiets studentlag i Trondheim.

– Håpet var at man skulle få disse månedene med samme minstevilkår som før, og det fikk man ikke.

Høyre sa man var nødt til å øke renten for å få til dette. Men studentene taper jo penger på det. Det du får innen 2020 av ekstra støtte er 7 000 kr, men med en økt rente på studielånet sitter man igjen med 10 000 ekstra i gjeld til sammen for samme periode.

Kommunalråd Marek Jasinki i Arbeiderpartiet forteller at partiet heller vil finansiere elleve måneders studiestøtte med skatteinntekter fra de som allerede har høyere inntekt hvis de vinner valget.

– Ap har planer om å innføre løsningen om elleve måneders studiestøtte umiddelbart om vi vinner valget. Høyre og Frp vil derimot ikke gi studiestøtte før 2020, men faser det inn en uke av gangen i juni måned. **UD**

Høyre og Senterpartet har foreløpig programfestet skolepenger for internasjonale studenter

TEKST: Martha Holmes, Anna Juell Johnsen

– Skolepenger er et brudd med like muligheter til utdanning. Gratis utdanning er et gode for samfunnet og for enkeltindividet. Vi får de beste studentene hvis det er kvalifikasjoner som ligger til grunn for opptak, ikke størrelsen på lommeboken, sier leder Marianne Andenæs ved Norsk Studentorganisasjon (NSO).

Hun mener erfaringene fra andre europeiske land er at en innføring av skolepenger for internasjonale studenter er første skritt mot skolepenger for alle.

– Vi har de siste ukene utfordret både Høyre og Senterpartiets programkomiteer til å redegjøre for forslagene sine. Så langt har det viktigste argumentet for de to partiene vært at vi må innføre skolepenger fordi andre gjør det.

Eneste land med gratis utdanning for utenlandsstudenter

Andenæs mener ikke argumentene for å innføre skolepenger for internasjonale studenter holder vann.

– De må kunne si hvorfor det er nyttig for norske utdanningsinstitusjoner og det norske samfunn å sette utdanning bak betalingsmur, og hvorfor de mener gratisprinsippet bare skal gjelde for norske studenter, sier hun.

Siri Lønseth i Høyres Studenter mener grunnen til at skolepenger for internasjonale studenter er nyttig for norske utdanningsinstitusjoner, er at man ønsker at internasjonale studenter skal søke på norske skoler og universiteter grunnet kvalitet, ikke fordi det er gratis.

– Skolepenger er noe både Danmark og Sverige har. Slik jeg ser det er Norge det eneste landet med gratis utdanning for alle utenlandsstudenter. Gratisprinsippet skal i hovedsak være beregnet for norske studenter.

Lønseth utdype at innføring av skolepenger ikke skal ramme kvotestudenter, studenter som kommer gjennom forskjellige internasjonale avtaler og gjensidige utvekslingsprogram. **UD**

ONE NIGHT STANDS: Det er flere forskjeller på menn og kvinners forhold til tilfeldig sex.

Udigg med tilfeldig ligg

Kvinner og menn angrer begge på tilfeldig sex. Men der kvinner angrer på at de gjorde det, angrer menn på det motsatte.

TEKST: Linn Victoria Brekke ILLUSTRASJONSFOTO: Gunnar Dresler

Mange har nok kjent på følelsen av å krabbe ut av en fremmed seng, rote rundt i mørket etter gårsdagens klær, og snike seg ut av en tilfeldig persons leilighet før sola har stått opp.

Noen ligger i senga og later som de sover mens gårsdagens one night stand sniker seg ut, noen ligger muligens og smiler, men du har også de som fortviler.

En fersk studie viser at det er et stort flertall av kvinner som angrer på sist gang de hadde tilfeldig sex. Menn derimot angrer mer på at de ikke benyttet seg av muligheten når de hadde den.

Menn har større nytelse

Professor Leif Edward Ottesen Kennair ved Institutt for psykologi er en av de tre som står bak studien.

– Jeg var ikke overrasket over at det er kjønnsforskjeller i Norge, sier Kennair.

Det som var en større overraskelse enn de hadde regnet med, var hvor stor forskjell det var på menn og kvinner når det kom til oppnådd nytelse under økten. Det er generelt mye vanskeligere for kvinner å oppnå nytelse under sex, men akkurat hvor stor differanse som ble avslørt, var overraskende. Likevel mener Kennair at hvor mye nytelse som oppnås under selve økten har veldig lite å gjøre med hvorfor kvinner angrer mer enn menn.

– Etter sex er det gjerne slik at hun liker ham bedre, men han liker henne mindre. Dette har nok å gjøre med at kvinner oftere har et håp om et lengre forhold. Menn fokuserer derimot mer på det fysiske når det gjelder tilfeldig sex.

Menn er fra Mars, kvinner er fra Venus

Den amerikanske ekteskapsrådgiveren John Gray er forfatteren bak boken *«Menn er fra Mars, kvinner er fra Venus»*. Gray konstaterer i boken sin at menn og kvinner er grunnleggende forskjellige, og at kjønn i høy grad bestemmer en persons identitet.

Menn og kvinner håndterer problemer ulikt, kvinner vil gjerne snakke om det som er problemet, selv om hun vet at dette ikke vil innebære en umiddelbar løsning. Menn på den andre siden, vil unngå ethvert problem de ikke har en løsning på, noe som kan føre til anspenhet og irritasjon i forholdet. Gray poengterer at kvinner i større grad enn menn er styrt av et behov for å uttrykke hva de føler.

Kvinner blir sittende med ansvaret

I studien kommer det fram at det er flere mulige årsaker til hvorfor kvinner angrer oftere enn menn. Professor Kennair mener at det handler mye om generell kjønnsbiologi.

– Anger er et kontrafaktisk fenomen, vi tenker på hva vi kunne gjort annerledes og hvilke andre valg vi kunne tatt. Likevel kan vi ikke vite om dette ville vært bedre eller verre, så det er absolutt et veldig interessant psykologisk fenomen.

Hvis det skulle bli et barn ut av den tilfeldige sexen er det kvinnen som blir sittende med ansvaret. For menn er det ganske klart at et one night stand er akkurat det, men for kvinner kan det være et underliggende ønske om noe mer langvarig. Det er i hvert fall bildet som tegner seg etter flere undersøkelser på temaet.

Kennair er i gang med en ny studie hvor de skal gå grundigere til verks og se mer på blant annet sosiale settinger, da kan det være det kommer fram hvor mye alkohol har å gjøre med saken.

– Man må være kritisk til bare én studie om temaet. Hvis studien blir gjentatt og samme resultater blir oppnådd, da kan man stole på resultatene, sier han.

Dette er blant annet en av grunnene til at han for øyeblikket jobber med en lignende, men mer utdypende studie som skal sammenligne situasjonen i Norge og USA. **UD**

Studien: Sexual Regrets: Tests of Competing Explanations of Sex Differences (publisert i 2016), skrevet av Leif Edward Ottesen Kennair, Mons Bendixen, David M. Buss

Fra sans og samling

Har du lite plass og litt for mange ting? Unngå anstrengende storopprydninger med ekspert-hjelp fra NTNU.

TEKST: Britta Benz ILLUSTRASJONSFOTO: Linea Bancel

For studenter som flytter ofte og har liten plass kan det være vanskelig å gi bort, selge, eller rett og slett kaste ting. Professor i klinisk voksenpsykologi Patrick Anthony Vogel ved NTNU, forklarer at det handler om følelser.

– Mange knytter et emosjonelt bånd til objekter, de blir en del av identiteten deres, og da kan det være opprivende å kvitte seg med dem. Derfor unngår vi å gjøre nettopp det, forklarer han.

«Berør en gang»

Forandringer i livssituasjon krever ofte en ordentlig opprensning. For de fleste kan en slik tvungen storopprydning føles ganske tung, derfor foreslår Vogel å benytte akronymet Beg.

Beg står for berør en gang, og er en norsk variant av det amerikanske Ohio (only hold it once). Teknikken går ut på ideen om at når du holder noe, før du pakker det vekk en plass, tenker du på om du trenger, det eller om det kan kastes, gis bort, eller selges.

Et av hovedrådene Vogel gir er at en selv må kaste, gi bort, eller selge. Det kan ikke gjøres av noen andre.

– Få hjelp av en venn, men helst ikke et familiemedlem, da dette ofte fører til konflikt. Skaff

heller en annen nøytral person som kan engasjere, informerer Vogel.

Han legger til at man ikke burde utsette ryddingen og ta et skippertak en sjelden gang, men heller rydde jevnt og trutt.

Tenke sjæl

Vogel oppfordrer til kritisk vurdering når det gjelder anskaffelse og oppbevaring av ting og tang.

– Når du handler kan det være lurt å tenke seg om to ganger, og spørre seg selv: Er dette noe jeg trenger og har plass til?

Fagbøker, for eksempel, er noe man trenger når man er student, men som har en lei tendens til å spre seg utover. Det finnes imidlertid triks for hvordan man kan løse problemet.

– For å samle dem kan en se om det finnes PDF versjoner tilgjengelig, da disse tar mindre plass og gjør organiseringen vesentlig lettere, sier Vogel.

Større ting som møbler kan distribueres vekk ved hjelp av flyttebyrå eller gode venner med bil, og selv om alt det praktiske er lagt til rette for god rydding kan ofte motivasjon stå i veien.

– Hyppige hybelbesøk er en god kur mot dette, legger Vogel til. **UD**

KJENNETEGN PÅ SAMLEMANI

- Personen har vansker med å kvitte seg med tilsynelatende verdiløse objekter, og føler et spesielt emosjonelt ubehag ved å kvitte seg med disse. Personen viser en manglende evne og vilje til å organisere og ta avgjørelser med hensyn til samlingen.
- Oppsamlingen skaper et rot som overtar enhver sfære av oppsamlerens liv, som for eksempel hjemmet og arbeidsplassen.
- Rotet skaper forstyrrelse og fortrenger leveområdene til oppsamleren. Livskvaliteten reduseres drastisk.

EKSPERTENS TIPS

- Digitaliser det meste av utgivelser og bøker.
- Visualiser hvordan rommet ser ut med og uten rot, for å motivere seg til å holde rommet ryddig.
- Prøv å rydde litt og ofte, heller enn sjelden og mye. Dette avlaster og reduserer behovet for en ubehagelig kraftanstrengelse, som storopprydning ofte er.
- Aksepter at det alltid finnes rom for forbedring.

VANSKELIG Å KASTE TING: Å kvitte seg med eiendeler innebærer ofte et emosjonelt ubehag, men det er nødvendig.

FOTO: Privat

PRØVER Å LØFTE STEMNINGEN: Dette er første semester hvor Sunde bare har lørdagstimer. Før hadde han timer på kveldstid i ukedagene, og da kunne musikkvalget bli noe dystert, sier treningsinstruktør Audun Sunde.

Mer enn tøying og bøying

Første gang Audun Sunde prøvde seg på Smidig skulle han kun trene seg opp etter sykdom. Halvannet år senere ble han selv instruktør for et av Sits mest populære tilbud.

TEKST: **Ivan Olav Vulchanov** FOTO: **Marthe Stoksvik**

Det er en travel ettermiddag på Stripa i Gløshaugens sentralbygg. Jeg skal treffe en av instruktørene i en av Sits mest besøkte gruppetimer. Audun Sunde møter meg med et smil. Jeg forstår med en gang hva som møter deltakerne i hans gruppetimer. Han virker spent på hvorfor jeg vil snakke med ham, så jeg starter intervjuet ved å be ham fortelle om seg selv.

– Jeg vet ikke helt hva jeg skal si, åpner han med. Han introduserer seg som en 27 år gammel finnmarking med bachelor i materialteknologi. Ved siden av instruktørrollen studerer han kjemi- og matematikkfag på Gløshaugen. Målet videre er å søke på praktisk-pedagogisk utdanning.

Smidig overgang

– Fotball har jo vært den store kjærligheten i mitt liv, og jeg har spilt i tjue år. Ellers var jeg veldig av og på når det gjaldt idrett. Enten kunne jeg ligge i sofaen, eller så sprang jeg intervaller til jeg kastet opp. Det å ende opp som Smidig-instruktør er en litt morsom story sånn sett, sier han og ler.

Hvordan endte en fotballspiller opp som instruktør i bevegelighetstimer?

– I 2009, etter min tid i forsvarer oppdaget jeg smerter i hofta. Jeg fikk påvist Bekhterevs sykdom etter en MR-undersøkelse. Det tok tre til fire år med

testing av ulike medikamenter før jeg i desember 2012 ble satt på en medisin som virket. For første gang på tre år var jeg smertefri. Det var en spesiell følelse.

Han fant fort ut at han måtte finne en annen måte å trene på som var bedre for kroppen.

– Fotball er egentlig en brutal idrett for ledd og muskulatur. I februar året etter skulle jeg for første gang prøve meg på gruppetimer hos Sit. Jeg fant noe som het Smidig og tenkte at man sikkert skulle tøy og bøye i 60 minutter. Jeg gikk skjelvende ut av timen.

Hvorfor tok du steget fra deltaker til instruktør?

– Etter å ha deltatt i Smidig-timer i ett og et halvt år begynte jeg å tulle med kompiser på fotballtrening om at dette var noe jeg ville gjøre. Det som ga meg mot til å søke var et blogginnlegg av en mannlig instruktør på Sit som etterspurte flere karer i yrket. I mars 2015 sendte jeg inn en søknad, og etter litt testing og en del kurs var jeg instruktør.

Han forteller at musikken som ble spilt i timene var en viktig grunn til at han returnerte i utgangspunktet. Et bevisst musikkvalg er noe han har tatt med seg videre til instruktørrollen.

– Dette er første semester hvor jeg bare har lørdagstimer. Før hadde jeg timer på kveldstid i

ukedagene, og da kunne musikkvalget bli noe dystert. Jeg er jo fra Finnmark og har et litt kjærlig forhold til mørket. Dermed kunne det bli litt vemodig musikk, så nå har jeg prøvd å løfte stemningen litt opp igjen på lørdagsmorgenene.

Ønsker å tilrettelegge

Sunde har tilsynelatende en sterk relasjon til Smidig-konseptet. Jeg ber han utdype hva han selv legger i det.

– Selve ordet betyr vel en myk bevegelse. En jevn, fin, flytende bevegelse, svarer han med glimt i øyet.

Hva har det å si for timene dine?

– For meg betyr det å ha en best mulig flyt mellom øvelsene. Vi skal ikke gå fra å ligge på magen til å reise oss kjapt opp. Det er en kjernedel på 15 minutter, en blanding av øvelser inspirert av tai chi, yoga og generell styrketrening. Vi har også litt mer tempo for de som vil ha litt mer «pow». Jeg legger mye vekt på at deltakerne skal passe på seg selv. Derfor har vi også en avspenningsdel, noe få andre timekonsept har.

Hvorfor tror du at deltakerene kommer tilbake?

– Jeg er klar over at timen er populær, så vi har tydeligvis funnet et treffende konsept. Jeg tror at vi primært når ut til to målgrupper: de som er ►

sterke og vil bli mer bevegelige, og de som er bevegelige, men vil bli sterkere.

Han legger til at timene kan passe for alle som faller mellom disse to kategoriene.

– Det er også litt uvant for deltakere å høre at de skal være fokusert på dem selv. Jeg pleier å si at de ikke trenger å presse seg til å gjennomføre alt. Gjør timen til din egen. Det er ikke en veldig tung økt, men den kan bli tung om du vil.

Hvorfor burde man besøke dine timer om man ikke gjør det fra før?

– Jeg vil ikke si at noen *må* noe som helst. Jeg tror alle kunne ha godt av å prøve det, men jeg tar det ikke personlig hvis noen kun prøver én gang. Da er jeg heller glad for at vedkommende prøvde. Trives man ikke så trives man ikke. Det var slik min fotballkarriere endte. Jeg innså hvor lite jeg begynte å glede meg til trening.

Fokuserer på billedlige formidlinger

Det viktigste for Sunde når han leder en time er flyt.

– Det handler om korte, tydelige og presise instruksjoner, noe jeg ikke alltid klarer. Jeg er også veldig klar på at deltakerne må tilpasse programmet til seg selv. Du får mer vondt enn godt av å tvinge deg ned i en bevegelse.

Mener du det er noen egenskaper det er viktig å ha som instruktør?

– Man må være trygg på eget program og kjenne de ulike vanskelighetsnivåene. Jeg fokuserer også på visuelle og billedlige formidlinger. I stedet for å si at vi skal løfte opp hendene, kan jeg si at vi skal holde Simba slik som Rafiki gjorde i *Lovenes Konge*.

Gjør du noe for å motivere deltakerne?

– Jeg håper de motiverer seg selv til å bli så sterke som de kan bli. Det skal ikke være et kappløp

med verken meg eller andre. Det ropes heller ikke mye. En annen time jeg har, Bungee, er den rake motsetningen. Der skal det brøles.

Er det noe som utfordrer deg?

– Det er vanskelig å balansere programmet slik at alle i salen får det noenlunde til. Det er lettere å tilpasse øvelsene til de som synes det er vanskelig, men hvis det er for lett for noen er det dessverre ikke så mye jeg kan gjøre. Det handler også om å hjelpe de som finner nivået utfordrende. Dersom noen forlater timen med smerter og mistanker om å ikke ha gjort øvelsene riktig, så har ikke jeg strukket til.

Gode følelser og dystre minner

Har du noen gode eller dårlige opplevelser fra timene?

– Faktisk ikke. Jeg har heller gode følelser knyttet til timene. Det er lørdag, det er fint vær. I en god time går alt som planlagt. Det er heller opplevelser fra en lengre periode hvor man ser at en deltaker blir bedre og bedre. Jeg har nok flere dystre minner fra selve salen.

Sunde blir alvorlig i blikket.

– Jeg var redd for at dette spørsmålet kunne dukke opp. På vei til time i fjor, kvart over ti 6. februar, fikk jeg en melding av min mor om at min bestefar lå for døden. Jeg husker at jeg måtte slå av mikrofonen under en øvelse der jeg begynte å gråte. Alle tankene og Kari Bremnes på anlegget gjorde at hele følelsesregisteret slo inn. Det tok noen sekunder, så fikk jeg samlet meg.

Det blir stille før Sunde fortsetter.

– Men det er nesten synd jeg ikke kommer på en konkret positiv hendelse, sier Sunde betenkt.

Den muntre treningsinstruktøren fra Kirkenes er tilbake. Vi begynner igjen å snakke om hans rolle i øktene.

FOTO: Privat

Hvordan vil du karakterisere forholdet mellom instruktør og deltaker?

– Det er nesten litt vanskelig å si, for man står jo der og holder en monolog. Men etter at jeg har begynt å være mer på Gløshaugen, så hender det at noen smiler veldig til meg. Da tar det noen sekunder før jeg innser at det er en deltaker. Det kan jo være vanskelig å se når det er 35 i salen. Jeg er veldig glad i deltakerne mine, uansett hvor sjelden eller ofte de kommer. **UD**

Uten mat og drikke, duger helten ikke

Skal du konkurrere i studentlekene, ta deg en lang treningsøkt, eller kanskje gå en dagstur i Bymarka? Da er dette maten for deg.

TEKST: Carl Fredrik Wahr-Hansen Vemmestad

FOTO: Marthe Stoksvik

Den gylne regel for god prestasjon i konkurranser og trening er å være godt hydrert og å ha godt med næring lagret i kroppen. Muskene trenger en jevn strøm av karbohydrater og vann både før og under trening for at man skal kunne prestere bra. Etter trening er det også essensielt med et nytt påfyll av proteiner, karbohydrater og litt fett, for at kroppen

skal restituere seg tilbake til normalform raskest mulig. Tommelfingerregelen for restitusjonsmat er at den må inntas innen den første halvtimen for maksimal effekt, derfor er det lurt å ha et godt måltid klar til oppvarming når man er ferdig med treningsøkten.

Byggrynsrisotto med currysaus og kylling

3-4 porsjoner
Tid: ca. 30 min

Ingredienser:
2 kyllingbryst (ca. 300 g magert kjøtt)
2 ½ dl byggryn
Spinat
1 stor løk
1 skive sitron
2 dl tomatpuré
4 dl lett kokosmelk
½ dl melk (kan sløyfes)
3 ½ dl vann
2 ts red curry-paste
1 ts chilipaste (kan sløyfes)
1 ss sukker
3 ss olivenolje

Slik gjør du:

1. Kok opp byggryn i 5 dl vann.

2. Finhakk løk og stek i en gryte, med litt olje, til den blir blank. Ha i saften fra en liten sitronskive og stek skiven sammen med løken til den blir myk.

3. Ta ut sitronskiven og tilsett kokosmelk, melk, vann, tomatpuré, curry- og chilipaste til løken og kok opp under omrøring. Smak til med sukker og salt.

4. Varm opp en stekepanne og ha i olje og salt. Del kyllingen i terninger og stek (i pannen) til gjennomstekt.

5. Når byggrynene er myke heller du dem over i et dørslag og skyller av stivelsen med vann.

Nå er det på tide å pakke ned maten og dra på trening. Husk å pakke ned byggryn separat fra sausen (hvis ikke vil den svelle og gjøre sausen tykkere).

6. Når du har kommet tilbake fra trening fordeler du ingrediensene, slik at du har omtrent en halvpart med saus og kylling, og en halvpart byggryn på tallerkenen. Kok opp litt vann i en kasserolle mens du venter på at maten varmer seg i mikroen (eller komfyren). Legg en ønsket mengde spinat i kasserollen og rør rundt i noen sekunder til den blir myk.

Nyt maten med spinat og en klapp på skulderen.

Müslibar med smoothiemix

Ca. 10-12 stk.
Tid: ca. 1 time

En til to müslibarrer litt før, eller under en lang treningsøkt, er en god måte å holde karbohydratlagrene oppe slik at du kan yte maksimalt over lengre tid.

Ingredienser:
6 dl müsli med tørket frukt
2 ss honning
4 ss maltekstrakt (kan erstattes med honning)
3 dl grovhakkede mandler
300 g frossen frukt (gul smoothie-mix)

Slik gjør du:

1. Sett ovnen på 150C varmluft

2. Kok opp den frosne frukten i en kjele med *litt* vann i bunnen slik at det ikke svir seg. Mos frukten med stavmikser når den har blitt bløt.

Legg på lokk med en åpning for avdamping. Reduser puréen til omtrent halvparten (dette tar lang tid). Rør om innimellom.

3. Rist mandlene i ovnen til de er gylne.

4. Bland sammen honning, maltekstrakt, müsli, mandler og fruktpuré. Legg blandingen i en liten form med bakepapir i ovnen på 100C varmluft. Sett en tresleiv i ovnsdøren slik blandingen får dampet av seg.

5. Når du kan dytte lett på blandingen og den ikke gir etter tar du den ut og deler den i to, og deretter i ca. 5 cm brede barrer. Legg barene på en rist uten bakepapir og sett dem en siste gang i ovnen på 200C varmluft til de er gylne og sprø.

6. Ta barrene ut når de er gylne og sprø, og la de hvile på risten til de er helt avkjølte.

Tips: Hvis barene begynner å bli litt seige og fuktige etter oppbevaring, kan du tørke dem sprø i ovnen i noen minutter før du drar på trening.

20% Studentrabatt!

Tannlege Karin Sofie Holm

Du finner klinikken i Dronningens gate 23
Ta med gyldig studentbevis til alle timer.

Bestilling av timer:

tlf: 73 53 17 52

eller gjerne på email:

post@karinsholm.nhn.no

Hjemmeside:

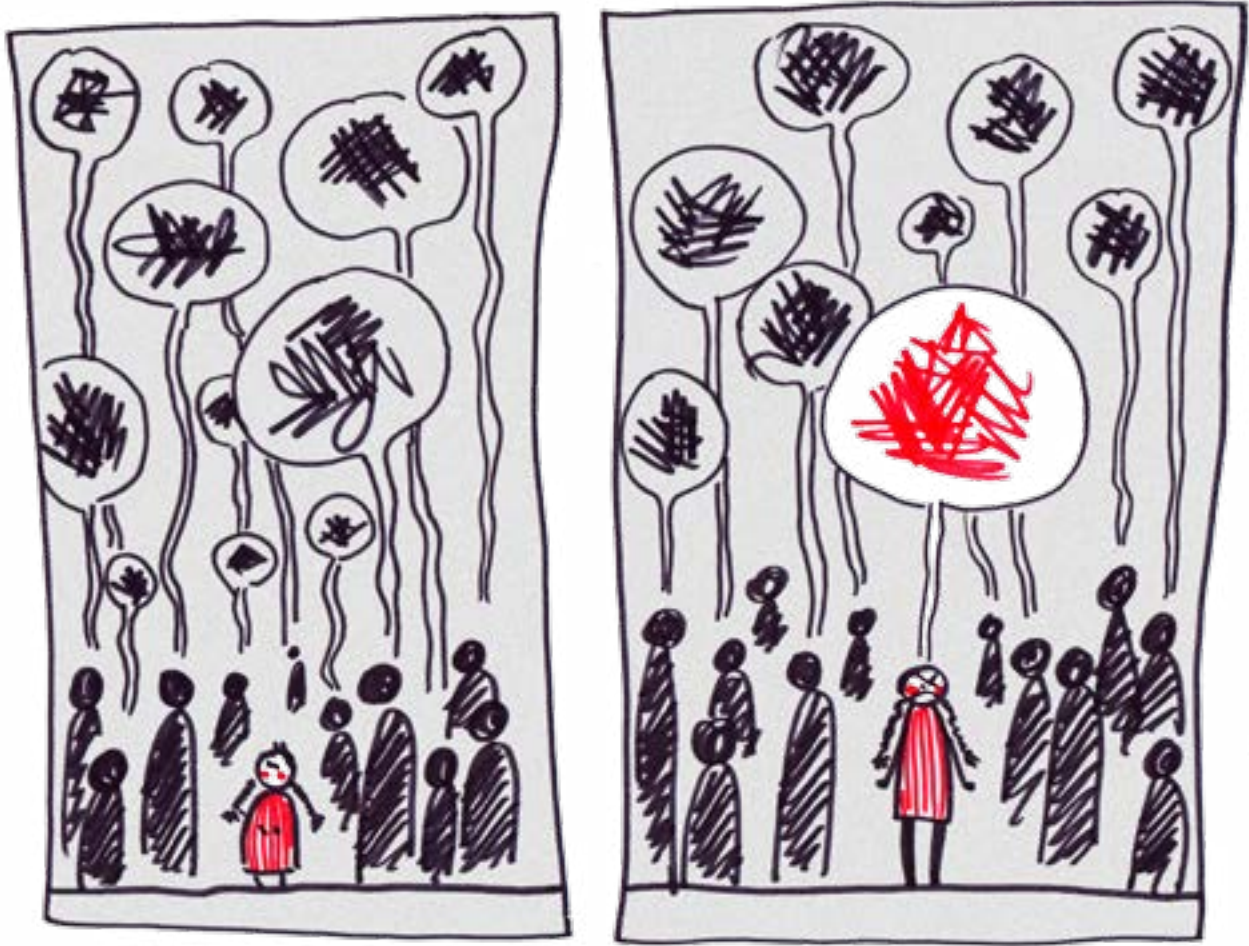
Facebook.com/TannlegeKarinSofieHolm

DEBATT

Under Dusken tar gjerne imot leserbrev. Lengden på et innlegg begrenses til 3500 tegn inkludert mellomrom. Korte kommentarer og replikker begrenses til 1800 tegn. Vi forbeholder oss retten til å redigere og forkorte innlegg. Vi gjør oppmerksom på at innlegg også vil være tilgjengelige på dusken.no.

Kontakt debattredaktør Kjell Robin Skyberg Eikrem på debattredaktor@studentmediene.no

ILLUSTRASJON: Nora Birgitte Johansen

From victim to perpetrator

A brief story of racism from someone who experienced being on both sides.

DENISA KOLA
ISFiT participant

When I think about discrimination, I can't help but think about my personal story. I was born in a small, desolate, and unknown town in the north of Albania. At the age of five I moved to Italy with my family due to the Albanian Civil War in 1997 and the internal unrest that followed.

When my family and I immigrated to Italy in 1999, there was a common feeling that Albanians were invading the country and causing a lot of trouble. People were scared and the media was helping to perpetuate this climate of terror. Albanians were painted as thieves, drug dealers and killers. I particularly remember my years in primary school.

Many of my classmates saw me as different. Even if they were «just children», racism and prejudice was affecting them as well.

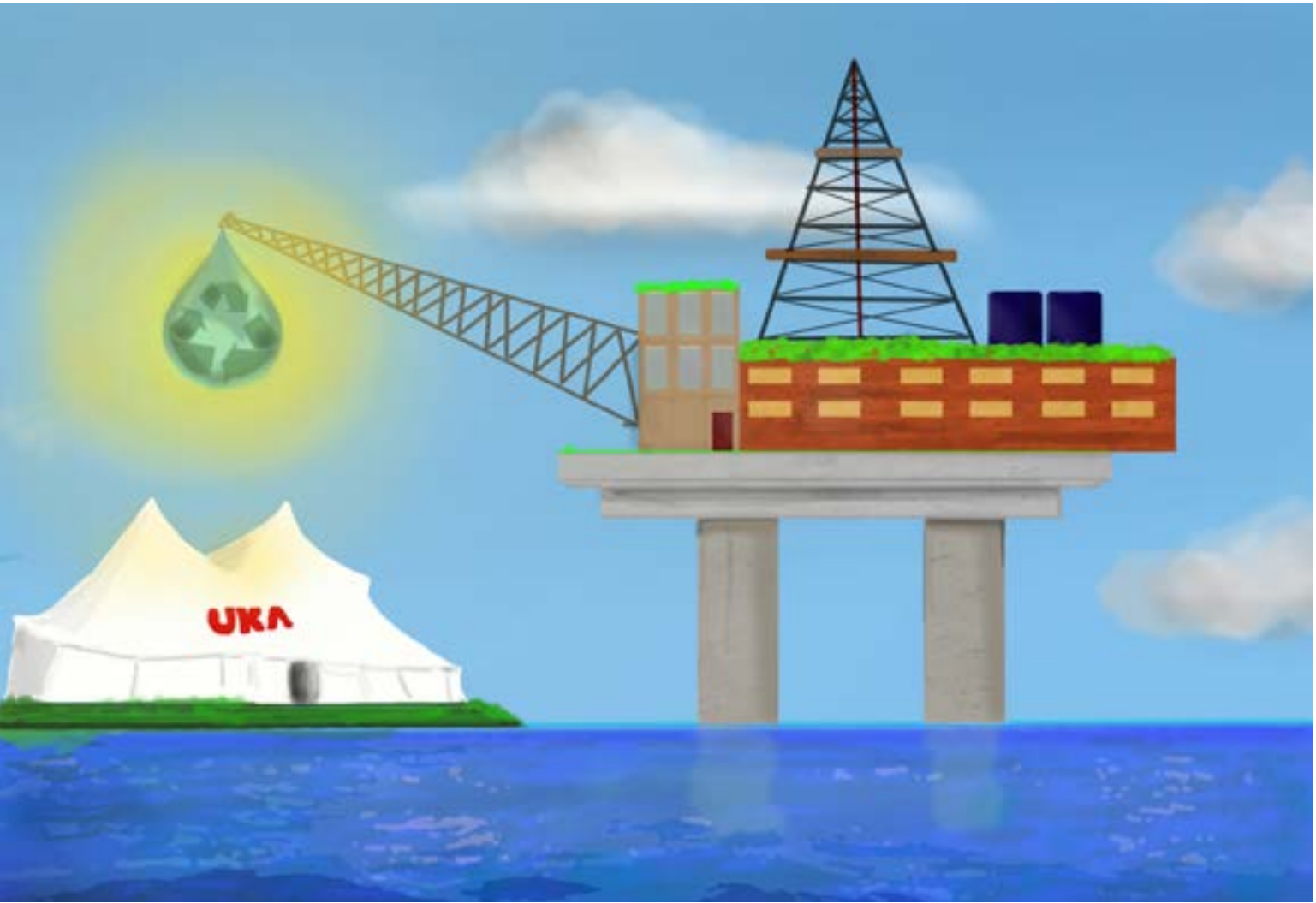
The first act of racism I experienced was when one of my classmates suddenly screamed «you're a shitty Albanian» at me. I was confused and didn't know what to think, but I felt hurt. In those three years of school I had learned how to speak, write and read Italian. I was a child like every one of them. I could play like them, and I did my homework like they did. I neither felt like an Albanian, nor a shit: I was a child and that was all.

Even though things got better over time, when I grew up I started being the one who was discriminating. I used bad words to describe people different from me without any reason. I remember

constantly fighting with one of my Moroccan classmates because of our different origins, mistreating each other as the others had done with us, using labels as «nigger», «idiot Moroccan», and «dirty Albanian».

Fortunately, growing up, I realized how easy it is to go from being a victim to becoming a perpetrator, from the discriminated to the one who discriminates, and I changed my ways. We should try to understand each other and to fight the mental conditioning that leads us to build walls of prejudice and fear. Events like ISFiT can help people, especially the new generations, in encountering each other and in dismantling biases and dichotomies.

«It's so easy to laugh, it's so easy to hate, it takes strength to be gentle and kind» - The Smiths.

ILLUSTRASJON: Christian Høkaas

Intet grønt UKA med røde tall

Må du boikotte et UKA med Statoil som hovedsponsor dersom du er miljøforkjemper? Nei, skriver Emil Yde Aasen, som peker på at Statoil investerer i fornybar energi.

EMIL YDE AASEN
#DenNyeOljen

Studentavisen Under Dusken har tidligere skrevet om samarbeidsavtalen som nylig ble inngått mellom UKA-17 og Statoil. Samarbeidsavtalen som skal sikre kjærkomne kroner til et stramt UKA-budsjett har gitt ølen en bitter ettersmak for studenter med en grønn spire i magen. For reaksjonene fra diverse miljøorganisasjoner lot ikke vente på seg da UKA sikret seg Statoil som eksklusiv hovedsamarbeidspartner for tiende år på rad. Men er det virkelig slik at du må la samvittigheten ligge igjen hjemme hvis du som klimaengasjert student kaprer en billett til en av høstens mange konserter, når det er Statoil som betaler deler av regningen?

Det har den siste tiden blitt etterlyst en mer klimavennlig satsning fra Statoils side, spesielt blant studenter ved NTNU som blant annet har ønsket at universitetet skal trekke alle sine investeringer ut av

fossilrelaterte selskaper. Leder av Trondheim Spire, Ingrid Øilo Marcussen, sier at hun ser endring fra Statoils side – at de er et lasteskip som er i ferd med å snu. Men de snur ikke raskt nok til at Marcussen mener de er en forsvarlig samarbeidspartner for et UKA som burde etterstrebe å ha en grønnere profil.

Om man begynner å telle kroner og øre, og se på hva som faktisk skjer på fornybar-fronten hos Statoil, er tallenes tale klar. Ved siden av Statkraft og Scatec Solar, er Statoil det norske selskapet som investerer mest i fornybar energi. Riktignok skjer mange av disse investeringene, som til nå i stor grad dreier seg om offshore vind, på britisk sokkel, men det er viktig å huske at vi til tross for Brexit fortsatt deler atmosfære med vår nabo på andre siden av Nordsjøen. Statoil lar imidlertid ikke alle klimainvesteringene forsvinne til utlandet. For halvannet år siden undertegnet Statoil en fireårsavtale med NTNU der Statoil sponser totalt 50 millioner kroner til forskning på nye energiløsninger. Ved siden av dette har Statoil et langsiktig forsknings- og utdanningssamarbeid med NTNU til en verdi på

totalt 310 millioner kroner. Deler av disse pengene blir selvfølgelig brukt til petroleumsrettet forskning som fortsatt er av Statoils interesse, men det vil være naivt å tro at disse forskningsmidlene ikke kommer NTNU til gode som helhet.

Så, må man kneble sin indre klimaforkjemper for å delta på UKA til høsten? Nei, mener jeg. Statoil er i gang med en snuoperasjon av de sjeldne, og selv om den alltid kunne gått raskere, må man ta inn over seg det faktum at fornybar energi fortsatt er i en utviklingsfase og trenger finansiering fra en solid bunnlinje. For at denne teknologien skal utvikles videre må det forskes, og forskning er og blir en av NTNUs viktigste oppgaver. Men for å drive banebrytende forskning trenger man banebrytende studenter, og disse finner man som oftest i UKA-teltet en sen oktoberkveld. Så ta med din indre klimaforkjemper til UKA denne høsten – det er kanskje nettopp den klimaforkjemperen Statoil ønsker å rekruttere.

ILLUSTRASJON: Pernille Grimsrud

Norge og Syriakrigen – utenrikspolitikk på autopilot

Regjeringen bidrar til sivilbefolkningens lidelser og uthuling av folkeretten ved å følge logrende etter USA i Syria.

IVAR ESPÅS VANGEN
Rødt Universitetslag Trondheim

MAGNUS JOHAN JENTOFT
SV-studentlag Trondheim

Akkurat slik det finnes regler for hvordan en må oppføre seg innenfor en stat, så finnes det regler for hvordan verdens stater må oppføre seg overfor hverandre. Summen av disse reglene kalles gjerne «folkeretten». Et viktig prinsipp innenfor folkeretten er suverenitetsprinsippet. Alle land er suverene og likeverdige, og et land har rett til å styre sine grenser og det som skjer innenfor disse. Det eneste organet som har lov til å vedta unntak fra dette prinsippet er FNs sikkerhetsråd, hvor de må komme til enighet før et eventuelt unntak kan skje. Hvordan har Norge forholdt seg til folkeretten i vår politikk overfor Syria?

Den norske regjeringen kunngjorde i mai i fjor at Norge skulle tilslutte seg den amerikanskledede militære koalisjonen Operation Inherent Resolve.

Inherent Resolve ble igangsatt uten støtte fra Sikkerhetsrådet – den eneste internasjonale myndighet som kan sanksjonere slik voldsbruk. Per i dag foreligger det ingen resolusjoner fra Sikkerhetsrådet som opphever Syrias suverenitet med mindre det er snakk om rent humanitær bistand. En småstat som Norge, som attpåtil grenser til en stormakt, er lite tjent med å skape presedens for at grupper av stater skal ha lov til å gi seg selv mandat til å støtte væpnede grupper i fremmede land. Det vil være en svært skadelig uthuling av folkeretten, som til syvende og sist bare tjener de statene med størst evne og vilje til vold.

Men Norges Syria-politikk består ikke bare av å trene væpnede grupper. Vi har også sluttet oss til

USA og EUs omfattende økonomiske sanksjoner mot landet. En FN-rapport fra 2016 slo fast at sanksjonene, som for øvrig heller ikke har hjemmel i FN, har gjort både livene til sivilbefolkningen og mulighetene for hjelpearbeid enda verre. Dette blir desto mer graverende når vi vet at tilsvarende sanksjoner drepte nærmere 500 000 barn i Irak på 1990-tallet. Det er en skam at dette ikke har vært debattert mer åpent i norsk offentlighet.

Vi hadde håpet at Regjeringen hadde lært noe fra tidligere norske væpnede bidrag til krigene i Jugoslavia, Afghanistan og Libya. Gang på gang har Norge fulgt i de vestlige stormakters fotspor, og gang på gang har sivilbefolkning i de utsatte konfliktområdene tatt konsekvensene. Det er derfor på høy tid at vi tenker nytt om norsk Syria-politikk, og heller drar den i en retning til det vi er best til, nemlig forhandling og tilrettelegging for samtaler i stedet for ansvarsløs krigføring. Det er en trist vitnesbyrd over norsk debatt når alternativet står mellom vold og apati. Med den nye, uberegnelige ledelsen i USA må det bli et bredt folkelig krav at Regjeringen slår av den utenrikspolitiske autopiloten og tar hånd om spakene sjøl – og dermed viser ansvar.

«Bare litt» voldtatt

Kjæresten min utnyttet meg mens jeg sov. Jeg møtte liten forståelse da jeg etterpå valgte å kalle det voldtekt.

ANONYM

En kveld etter at vi hadde lagt oss snakket kjæresten og jeg om ting vi angret på så langt i livet. I forbifarten nevnte han at han angret på det som hadde skjedd en fuktig kveld på byen i fjor.

Jeg ransaket hodet. Alt jeg husket fra den kvelden var at han passet på meg. Jeg hadde blitt veldig full. Han holdt håret mitt mens jeg kastet opp, og fikk meg i seng.

- Hva er det du angrer på med den kvelden?
- Nei, det med sexen.
- Jeg skjønte fortsatt ingenting, og så spørrende på ham.
- At jeg hadde sex med deg mens du sov.

Føttene mine sprellet i senga. Som om jeg prøvde å løpe derfra. Alt jeg klarte å tenke på var at jeg lå der naken. Han forstod ikke hvorfor jeg reagerte. Han mente at han hadde fortalt det før. Kunne jeg ikke bare si at det gikk bra? Det var jo ubetydelig. En filleting, ifølge ham.

En filleting.

Det tok meg noen uker å virkelig forstå alvoret i det han hadde sagt. Jeg fokuserte bare på måten han hadde tatt det opp. Slenget det ut som en bikommentar i en ellers morsom diskusjon om sjanser man ikke hadde tatt i livet og ungdomsflauser. Jeg visste at jeg måtte slå opp med ham, men jeg klarte ikke å bruke ordet. Man blir jo ikke voldtatt av kjæresten sin?

De jeg fortalte det til turte heller ikke å bruke ordet. Voldtekt. Er ikke voldtekt når man blir overfalt på vei hjem fra byen av en farlig og skummel mann? Jeg vet ikke hvor mange ganger jeg måtte google den juridiske definisjonen av voldtekt for å klare å holde fast ved at det han gjorde var galt.

Jeg fikk flere kommentarer fra de rundt meg i tiden etterpå som brant seg fast: «Det er jo komplisert». «Du hadde jo hatt sex med ham uansett hvis han bare hadde vekket deg først.» «Det hadde nok ikke skjedd om han ikke var full også.» «Noen par gjør sånt for å overraske hverandre og piffe opp sexlivet.»

Folk skulle være så ekstremt forståelsesfulle på hans vegne. Kjærligheten måtte jo seire? Det førte til at jeg sluttet å snakke om det, gikk rundt og var redd for at andre ikke trodde på meg. Hans versjon av det som hadde skjedd begynte å vinne. En filleting. Jeg prøvde å tenke at dette ikke hadde påvirket meg. Ja, det han gjorde var feil, men det var ikke så big deal, og jeg hadde opplevd verre ting før.

ILLUSTRASJON: Margrethe Indahl

Etter hvert begynte jeg å prøve å være intim med andre igjen. I situasjoner som skal være fylt av spenning og glede kunne det plutselig gå kaldt nedover ryggraden. Det svartnet, og jeg så bilder av ham gjøre alle slags ting med kroppen min. Fordi jeg sov da han voldtok meg, fylte fantasien inn det jeg ikke visste. Sex ble noe farlig. Noe skummelt. Jeg turte ikke lenger å sove ved siden av menn. Frykten hadde satt seg i kroppen.

Men verst av alt var skammen. Jeg hadde jo valgt ham, derfor måtte det jo være noe galt med meg? Eller hadde jeg blitt en person som unnskylder voldtekt? Jeg skammet meg over at jeg faktisk savnet og var glad i ham. Jeg skammet meg over å kjenne meg sint på ham, fordi jeg samtidig visste at dette handlet om en snill fyr som hadde gjort noe helt feil. Fordi det var slik jeg så på ham, som en utrolig snill fyr. Hvis han kunne gjøre noe sånt mot kjæresten sin, da kunne vel hvem som helst gjøre det? Det føltes som at jeg aldri virkelig kunne stole på noen igjen.

Vi må begynne å snakke om at voldtekt skjer i parforhold. Det kan også skje i parforhold som kanskje ellers er gode. Hvis noen en dag forteller deg at kjæresten deres hadde sex med dem mens de sov,

eller at de ble presset til å gjøre noe de ikke ville, så håper jeg at du tør å bruke ordet. Voldtekt. Det tok nesten ett år før noen spurte meg om jeg vurderte å anmelde det. Jeg kan ikke beskrive hvor godt det var å høre noen si det. Selv om det aldri var noe jeg vurderte, så var det en bekreftelse på at det som skjedde var totalt feil. For man klarer ikke å tenke at personen man elsker, personen som kun skal ville deg godt og beskytte deg, også kan voldta deg.

Hvis du har opplevd voldtekt i parforhold håper jeg du er modig nok til å stå opp for deg selv. Jeg håper du søker støtte hos de som står deg nær. Jeg håper du ikke er streng med deg selv fordi du hater og elsker kjæresten din på samme tid. Jeg håper du ikke skammer deg over å si at kjæresten din voldtok deg.

Jeg har forstått at han er nødt til å se på det som noe ubetydelig, og forklare bruddet med andre problemer vi hadde. For hvem vil vel tenke på seg selv som en overgriper? Men jeg nekter å la historien hans vinne.

For det var ikke en filleting. Det var faen meg voldtekt.

SAMFUNDETLEDER

Gabriel Qvigstad og Miriam Finanger Nesbø, leder og nestleder ved Studentersamfundet i Trondhjem

ILLUSTRASJON: Mia Edvardsen

Studentenes internasjonale stemme

De har opplyst oss, skapt samhold og gjort verden til et bedre sted. På vegne av hele Studentersamfundet: takk, ISFiT.

Vårt fokus som Studentersamfundets Styre har det siste året vært å løfte studentenes stemme. Ikke bare i debatter, men også opp på rektors kontor, ordførerens teppe, og Stortingets trapper. Den Internasjonale studentfestivalen i Trondheim, ISFiT, tar det et skritt videre. ISFiT har siden starten løftet studentenes stemme internasjonalt, men også gitt opplæring til og belønnet de stemmene som allerede ble hørt.

Trondheim har de siste ti dagene vært hjem for ISFiT. Byen, og Studentersamfundet, har blitt inntatt av flotte mennesker fra 107 land, som sammen har diskutert og hatt dialog rundt det uheldigvis evigaktuelle temaet diskriminering. For Studentersamfundets Styre har det vært en glede å se vårt runde røde hus fylt med moro, kulturell forståelse, og interesse, så vel som seriøse spørsmål og vanskelige diskusjoner.

Der Samfundet har hovedfokus på debatt, har ISFiT dialogen som sitt sterkeste våpen. Den skal

skape forståelse mellom personene som deltar, mens debatten skal gi publikum muligheten til å gjøre seg opp sine egne meninger. Debatt og dialog utfyller hverandre, og er begge like nødvendige i målet mot et godt samfunn og sterkt demokrati.

Under fredagens utdeling av Studentenes fredspris fikk vi virkelig kjenne viktigheten av ISFiT på kroppen. Hajer Sharief mottok prisen for sitt utrettelige arbeid i og for Libya. Det er fredsprisvinnerens ord som sitter sterkest igjen: Urolighetene i Libya var en overraskelse for alle i landet. Hun oppfordret alle i salen til å ikke ta freden i verden vi har for gitt, fordi det som skjedde i Libya kan skje hvor som helst.

Vi lever i en sårbar verden. Urolighetene blusser opp på steder man trodde var urørlige. Studentene er ikke bare framtiden, de er også nåtiden. På den best mulige måten viser ISFiT alle oss andre hva vi burde bidra med. På vegne av hele Studentersamfundet: takk, ISFiT. Ikke bare for ti fantastiske dager, men for opplevelser og innsikt som vil forme oss et helt liv.

STUDENTKVITTER

Følg oss på twitter.com/dusken.no

Why discriminate, when you can 0xd15c0? #isfit2017 #isfit @daginge

Spørsmål: Hva er poenget med #Isfit og temaet diskriminasjon når man har sangen 'Equal Rights' av @thelonelyisland? @HenrikHeldahl

... at man ikke kan lage fred så lenge det finnes noen som serverer øl i i plastglass. Det har vi prøvd å si flere ganger. #ISFiT2017 #ksg @Spitposten

@atb_no Det e så varmt på bussen dokkers at æ hellpå å svetteihjæl @stiansjogren

@stiansjogren Hvis du gir litt mer info om hvilken rute og avgang det er så kan vi få sjekket om det er noe feil med anlegget på bussen. @atb_no

"You tell a 14 year old she is not allowed to have fun; you're going to have a problem" - @MarinaNemat #ISFiT17 #LabelMe @ISFiT

En ting man kan gjøre en fredagskveld i #Tråante e å gå forbi trøndera som ser på dæ og sier «jaja, dem sier det e folk det òg.» Kult. @gaski

Og så kan man bli stoppa av to bussjåføra som lure på kor dem kan oppleve samisk kultur nu, så æ sa «... nærmeste brune pub?» #tråante @gaski

Kor utruleg kult Dragvoll ser ut som kulisse på #newton. #nrk #ntnu @NTNUHumanities Ei skam at campus blir nedlagt. @PESvelstad

Trump har lenge anklaget mediene for å spre falske nyheter. Nå varslar han jakt på kilder og lekkasjer. OK, så er nyhetene sanne da! @OlavSundvor

Hele verden i en togvogn

Hva skjer når man samler ISFiT-deltakere fra over 50 land på et tog fra Oslo S til Trondheim?

TEKST: Karoline Bernklev FOTO: Jonas Halse Rygh

For 27 år siden møttes et tog fra Paris og et fra Budapest i København. Videre gikk turen med tog fra Oslo til Trondheim. I år skjedde det igjen for andre gang i historien.

Det ligger en slags spenning i luften idet vi venter på toget på Oslo S. Arrangørene av ISFiT-rail har ventet lenge på denne dagen, og forberedelsene har vært mange. I natt tok de toget fra Trondheim til Oslo, med seg hadde de tungt utstyr som blant annet skal brukes til å lage en scene inne på toget. Plutselig er tiden inne, folk i hvite ISFiT-trøyer løper av og på med store posere, utstyr og esker med mat, og konduktørene hjelper til. Toget forlater stasjonen med både utstyr og arrangører trygt ombord. Neste stopp er Oslo Lufthavn hvor deltakerne vil innta toget. ISFiT-rail er i gang.

SAMLE STUDENTENE. – ISFiT-rail begynte samtidig som ISFiT startet opp, forteller Amal Abdinur.

Hun er tematisk nestleder for ISFiT, men på

denne togturen er rollen hennes «potet». Hun hjelper til med det hun kan når det trengs, noe som viser seg å være ganske ofte.

– Ideen bak ISFiT var at man etter Berlinmurens fall skulle samle studenter fra Øst- og Vest-Europa. De hadde vært isolert fra hverandre og trengte å finne en felles grunn.

Da ISFiT for første gang ble arrangert i 1990 var det ikke så lett å skaffe flybilletter for alle deltakerne. Dessuten trengte de et sted å møtes og bli kjent før festivalen startet. Løsningen ble å ta toget.

– Deltakerne møttes i København og dro videre til Oslo, hvor det var et tog som ventet. Her ble også Pirum med, og de sang og skapte liv hele veien opp til Trondheim.

ISFiT-rail ble kun arrangert den ene gangen. Det er mye som skal på plass for å få det til, og det ble for vanskelig å gjenskape det. Da årets festival skulle planlegges ble det imidlertid satt et mål om å få det til igjen.

– Pål, som er transportsjef, ble tatt opp i februar

for ett år siden. Da var han helt bestemt på at det her skulle skje. Han tok opp noen av gutta bare for å jobbe med det, og de har virkelig stått på. Det så lenge mørkt ut, men de fiksa det, forteller Amal fornøyd.

KAOTISK. På Oslo Lufthavn fylles toget raskt opp. Scenen i den forreste vognen er på plass og høyttalere står stablet ved siden av. Deltakerne prøver å finne et ledig sete, midtgangen fylles opp av koffertene og arrangørene stresser fram og tilbake for å få alle på plass. Det hele kan beskrives som ganske kaotisk, men stemningen er god. Deltakerne hjelper hverandre med å få ting på plass og snakker ivrig om hva som skal skje de neste timene. På vinduene henger det lapper med teksten «Destination: No discrimination». Vanlige togpassasjerer kan finne lapper på setene sine hvor det står at dette er en helt spesiell togtur, fordi to av vognene skal fylles med studenter fra hele verden på vei til ISFiT. Mens det norske landskapet suser forbi utenfor vinduene, ►

– Det er litt kaldt, men landskapet er så fint! Dette er første gangen jeg ser snø.

NADIN TARIK MAHMOUD
Fra Sudan

føles det som om hele verden har tatt plass inne i den lille togvogna. Deltakerne er allerede dypt inne i samtaler på engelsk, spansk, og fransk, og temaet det snakkes om er diskriminering.

DANS I MIDTGANGEN. En lyd høres fra høyttalerne, og Amal ønsker velkommen. Hun forteller om bakgrunnen til ISFiT-rail og at dette kun er andre gang det arrangeres. Publikum jubler høylytt.

– Vi har mye spennende foran oss, og det er bare å glede seg til resten av togturen, sier Amal.

Først ut på programmet er en konsert med artisten Guro. Den første sangen er på norsk, og publikum blir helt stille. Selv om de fleste ikke forstår hva hun synger om, kommer det nå og da små jubelrop fra deltakerne.

– Denne sangen er om Melhus, som jeg er fra. Jeg ville gjerne skrive en sang om dette «cozy», lille stedet, forteller Guro.

I bakgrunnen høres neste stopp: «Hamar», men publikum ser ikke ut til å ense det. Mens stadig flere

samler seg i vognen, spiller hun flere låter på både engelsk og norsk. Under sangen «Love Where You're At» danses det, og tre stykker i midtgangen synger engasjert med på den relativt enkle teksten. Når hun er ferdig takker publikum på norsk.

BRYTER BARRIERENE. I den ene vogna sitter tre jenter og snakker ivrig. De er Ramda Elzein Abdelrahman, Raffa Nimir og Nadin Tarik Mahmoud fra Sudan. Jentene kjenner hverandre fra før av, men at alle tre søkte ISFiT var en tilfeldighet. – Det skjedde egentlig bare. En venninne av meg var med sist og sa at det er noe av det beste hun har gjort, forteller Raffa.

Til vanlig studerer hun kjemiteknikk. Nå er hun på vei til Trondheim for å lære seg hvordan hun kan jobbe mot diskriminering hjemme i Sudan.

– Jeg håper først og fremst at det blir en opplevelse for livet. Jeg ønsker å få muligheten til å se verden gjennom andres øyne.

Ramda studerer medisin, og skal delta på helse-workshopen. Hjemme i Sudan jobber hun for

flere frivillige organisasjoner, blant annet med å fremme kvinnelig entreprenørskap i samfunnet. Hun håper festivalen kan gi henne en ny måte å forstå problemer på.

– Jeg vil gjerne utvide perspektivet mitt, vi har en tendens til å være veldig selvpoptatt. Dessuten er jeg spent på hvordan vi faktisk skal diskutere disse tingene som preges av diskriminering, som for eksempel helsesystemet.

De tre jentene er enige om at togturen er en verdifull opplevelse.

– Det er litt kaldt, men landskapet er så fint! Dette er første gangen jeg ser snø, forteller Nadin.

Hun synes togturen er en fin sjanse til å bli kjent med hverandre før festivalen braker løs.

– Vi får snakke med forskjellige folk, dele kulturen vår og omfavne mangfoldet og forskjellene våre. Det bryter ned barrierene, sier hun med et smil.

MYE Å SNAKKE OM. Etter en liten pause inntar Maria Wasvik fra Antirasistisk Senter scenen. Hun skal holde et foredrag om diskriminering i

samfunnet i dag, og åpner med å si at vi har mye å snakke om.

– Det er fortsatt slik at 25 til 30 prosent av mennesker med et ikke-norsk navn på jobbsøknaden sin, mister jobben til noen de er like kvalifisert som, forteller hun.

Publikum følger konsentrert med. Maria snakker om terrorangrepene vi ikke får høre om, om alternative fakta, og om flyktningkrisen. Hun prøver å forklare oss hvorfor det er så lett for mange å forhåndsdomme andre, og hvor viktig det er å være bevisst på det.

– Jeg må stadig minne folk på at diskriminering og rasisme fortsatt finnes. Det er derfor det er viktig med sanne ting som dette.

Etter foredraget rekker Maria akkurat å svare på et par spørsmål fra publikum før hun skal gå av toget i Ringeby. Deltakerne går tilbake til plassene sine, og det tar ikke lang tid før samtalene og latteren er i gang igjen.

KONKURRANSEINSTINKT. Når det er tid for quiz blir stemningen straks mer seriøs. Deltakerne samler seg raskt i små lag, og diskuterer ivrig over arket hvor mange kvinnelige statsledere det finnes i Europa. Det er tydelig at kunnskapsnivået er høyt og konkurranseinstinktet sterkt. Vi begynner å nærme oss Trondheim, og arkene leveres. Det siste innslaget på scenen er en konsert med folkemusikkduoen Unni Ulltveit og Tor Erik Jenstad. På ny fylles vognen med livlig musikk, og de deltakerne som fortsatt har energi igjen begynner å danse med hverandre i midtgangen. De lærer hverandre trinnene og snurrer rundt til de blir svimle. Konserten er til slutt over, og deltakerne begynner å samle sammen sakene sine. Snart skal de få se byen og møte studentene de skal bo hos den kommende uka, og en varm velkomst venter dem i Trondheim.

ISFiT-ÅND. Amal er veldig fornøyd med togturen. Hun tror det har vært en trygghet for deltakerne å bli kjent med hverandre før de skal i de forskjellige workshopene.

– Det er noen av dem som er veldig slitne, som har sovet helt fra begynnelsen av, men majoriteten har egentlig bare stått og prata med hverandre og blitt kjent. De snakker allerede om diskriminering og diskuterer religion, språk, og kultur.

Hun legger ikke skjul på at de har fått god hjelp av NSB. De har fått to vogner for seg selv, satt opp scene, hengt opp plakater og fått en god pris for deltakerne.

– NSB har vært veldig på giversiden. Dette krever en del av dem, og vi er veldig fornøyd med det samarbeidet.

Også togpassasjerene som ikke er en del av ISFiT har vært positive til arrangementet. Mange er nysgjerrige og har stoppet Amal for å finne ut mer, andre har satt seg for å snakke med deltakerne.

– Jeg spurte jo de som var i vognen vår om de hadde lyst til å sitte et annet sted. Det ville de ikke, de sa at dette var den beste togturen de noen gang kom til å få. Folk synes det er kjempespennende at det er så mange internasjonale deltakere.

Selv har Amal nok å gjøre, og tror ikke hun vil få festivalfølelsen før hun kommer til Trondheim. Hun er allikevel veldig glad for at alt på turen har gått så knirkefritt.

– Det er deilig da, at hele toget har litt sånn ISFiT-ånd, avslutter hun med et smil. **UD**

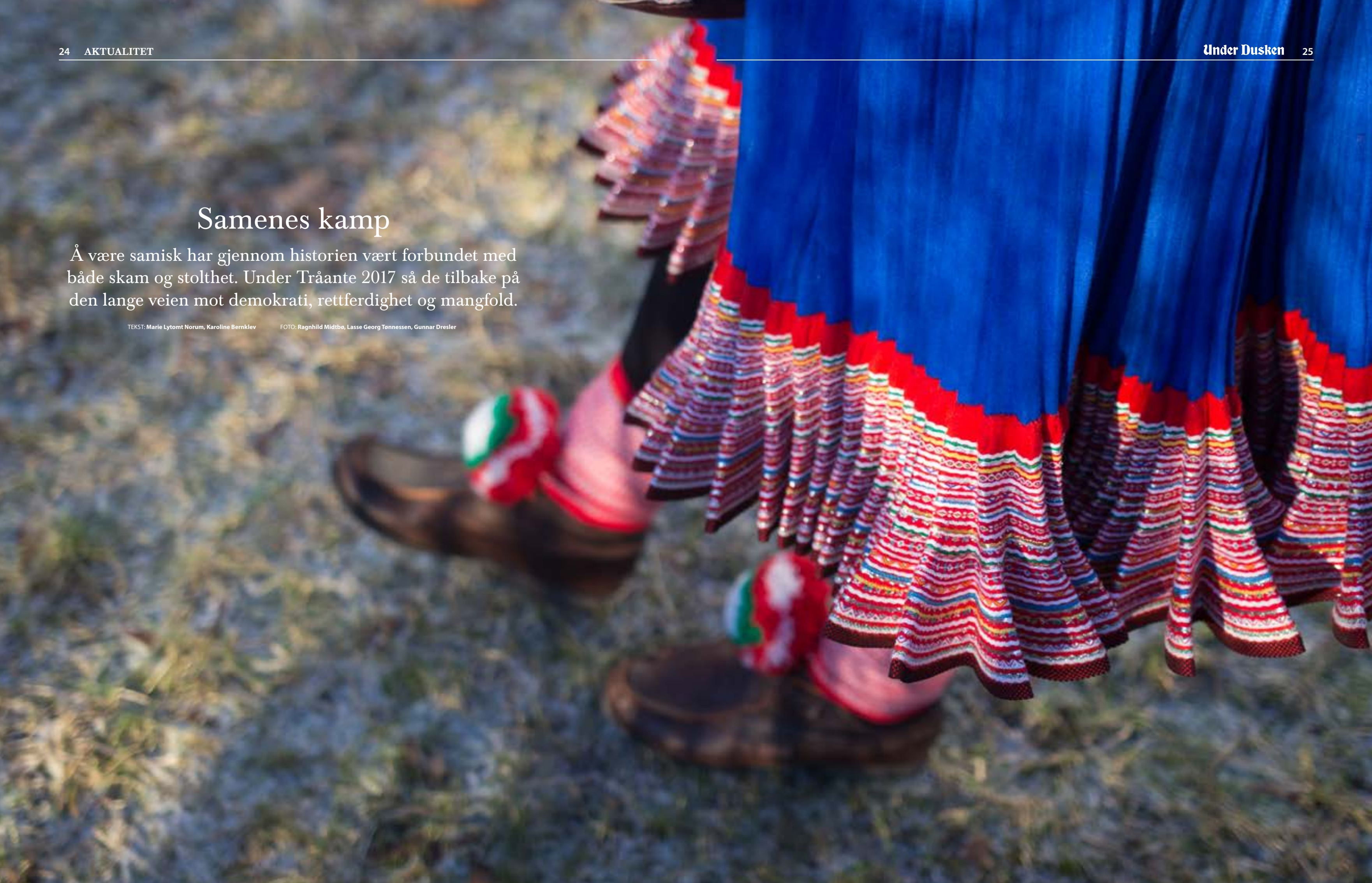

Samenes kamp

Å være samisk har gjennom historien vært forbundet med både skam og stolthet. Under Tråante 2017 så de tilbake på den lange veien mot demokrati, rettferdighet og mangfold.

TEKST: Marie Lytomt Norum, Karoline Bernklev

FOTO: Ragnhild Midtbø, Lasse Georg Tønnessen, Gunnar Dresler

FORNORSKNING: - Når man er fra en kultur som har blitt forsøkt viska ut fra den norske historien, så vil man passe på det som er igjen og styrke det man har, forteller Isalill Kolpus på stiftelsesmøte til Noereh.

Det er 6. februar i Trondheim, sola skinner og luften er kald. Ikke bare er det samenes nasjonaldag. Tråante 2017 markerer også at det er hundre år siden det aller første samemøtet ble holdt i Metodistkirken. For første gang møttes samene fra både Norge og Sverige for å diskutere egne rettigheter.

KOFTE I ALLE FARGER. I dag har samer fra hele Sápmi nok en gang reist til Trondheim, denne gangen for å feire. På torget er det samlet mange tusen mennesker i alle mulige slags kofter, med stolte smil om munnen. Også mange ikke-samer har tatt turen for å få med seg en uke fullpakket med kulturelle arrangementer. Den store folkemengden er usedvanlig fargerik, og praten går på samisk, norsk, og engelsk.

På åpningsseremonien møter vi lederen av Saemien Studeenth Tråantesne, den samiske studentforeningen i Trondheim, Anja Márjá Nystø Keskitalo. Hun har på seg en praktfull, blå festkofte fra Kautokeino.

– Vi feirer at det er hundre år siden Elsa Laula Renberg samlet samer fra Norge og Sverige her i

Trondheim. Vi har stor grunn til å feire, forteller hun stort.

VONDT I HJERTET. Anja har vokst opp i Kautokeino, hvor majoriteten av befolkningen er samer. Hun tror det har hatt mye å si for hennes samiske identitet.

– Det samiske har alltid vært veldig naturlig for meg. Jeg lærte å snakke samisk hjemme, og har snakket samisk i barnehagen og på skolen.

I Kautokeino har alle barn undervisning på samisk, også de som ikke er samiske. Hun vet ikke hvordan det er å vokse opp uten det samiske, og er veldig klar over at hun har vært heldig.

– Det er nok litt vanskeligere for de som vokser opp der det er flest nordmenn. Der tar det norske større plass, og jeg tror det er en utfordring for foreldrene å lære barna samisk.

Det kan være vanskelig for samer å ta vare på den samiske identiteten i områder der de er en minoritet. Det samiske språket er i stor grad basert på naturord, og det er derfor viktig å beholde næringer som rein, jakt og fiske. På denne måten husker man språket.

– Vi har et ord for hvordan snøen er når den er

urørt, og et for hvordan den er når reinen har gått der. Når jeg kommer hjem må jeg noen ganger stoppe opp litt for å huske på ord.

Anja kikker tenkende ut i luften og retter på søljen som holder sjålet samlet over skuldrene, før hun fortsetter.

– Det gjør litt vondt i hjertet. Jeg glemmer mye av å ikke bruke språket daglig slik jeg gjorde før. Jeg leser og skriver mer norsk, og jo mer jeg gjør det, jo mer føler jeg at jeg glemmer det samiske.

SAVN ETTER SAMISK MILJØ. I høst syntes Anja det var på høy tid å gjøre noe med savnet etter det samiske i Trondheim.

– Da jeg flyttet hit følte jeg meg veldig ensom som same. Jeg ønsket et samisk miljø her, slik det er i Oslo og Tromsø.

Hun hadde flere venner som skulle begynne å studere i Trondheim, og med Tråante 2017 rett rundt hjørnet var timingen god. Det begynte med facebookgruppe *Samer i Trondheim*, hvor interessen for en studentforening var stor. I september ble foreningen opprettet.

– Vi har to mål med studentlaget. Det ene er at

MOTESHOW, HIPHOP OG REINSDYRKEBAB: Målet med Tråante 2017 er å formidle kunnskap om samene, samisk kultur og samisk historie. – Det skjer alt for mye på få dager, sier Isalill Kolpus.

vi lager et samisk miljø og et samisk nettverk, slik at man kan samles, spesielt på dager som denne. Det andre er at vi vil være synlige i Trondheim. Vi ønsker at det ikke skal være så rart å møte en same i Norges største studentby.

PREGET AV STEREOTYPIER. Anja påpeker at folk flest har lite kunnskap og en stereotypisk oppfatning av samer.

– Mange tror at vi har rein, er harde på flaska, kjører snøskuter og er lavt utdannet, men alle samer er forskjellige.

Hun tror det kunne blitt bedre hvis man lærte mer om hvordan samer lever i dag på skolen.

– Det kan virke som om samer er utdødd, men vi er her. Jeg er fortsatt same og det er viktig å ta vare på det, selv om vi ikke gjør det samme som forfedrene våre.

TILHØRIGHET. Responsen på studentforeningen har vært svært positiv. Målet da den ble opprettet i høst var 30 medlemmer i løpet av skoleåret, nå er de 27.

Det er imidlertid ikke alle som har behov for å bli

kjent med andre samer.

– Det er mange som ikke føler seg like mye verdt som same. Jeg traff for eksempel en fyr på forelesning i starten av dette semesteret som også var samisk. Jeg prøvde å få ham med på studentlaget, men han kunne ikke skjønne hvorfor han skulle det.

For Anja var det vanskelig å forstå hvorfor enkelte ikke var interessert i å ha kontakt med andre samer. Hun gestikulerer ivrig når hun forteller, og det rasler i den store sølja.

– Her møtte jeg noen som hadde helt andre syn og tanker enn meg. For meg handler det om å lære av andre, føle en tilhørighet, og ikke glemme hvem jeg er.

STRAFFBART Å SNAKKE SAMISK. Høsten 1852 var det et blodig opprør i Kautokeino hvor samene protesterte mot undertrykking og overgrep fra norske myndigheter. Etter Kautokeinoopprøret svarte staten med en streng fornorskningspolitikk. Det ble iverksatt tiltak for at samene skulle snakke og leve som nordmenn.

Samene ble oppfordret til å glemme sin kultur, og det ble straffbart å snakke samisk både i ►

TRÅANTE 2017

· Tråante betyr Trondheim på sørsamisk.

· Sápmi er den tradisjonelle betegnelsen på samenes historiske bosetningsområde. Området har ingen formelle grenser, men strekker seg over Norge, Sverige, Finland og Russland.

· Det finnes ti ulike samiske språk. De tre mest brukte i dag er sørsamisk, nordsamisk og lulesamisk.

Kilde: www.snl.no

– Mange tror at vi har rein, er harde på flaska, kjører snøskuter og er lavt utdannet, men alle samer er forskjellige.

ANJA MÁRJÁ NYSTØ KESKITALO
Leder av Saemien Studeenth Tráantesne

skolen og kirka. Fornorskningspolitikken gjorde noe med samenes identitetsfølelse. Anjas besteforeldre valgte blant annet å ikke lære moren hennes samisk.

- De hadde vokst opp med at det samiske ikke var bra. Det samiske språket hadde ikke noen framtid. Det var viktigere at barna lærte seg norsk så de kunne klare seg i arbeidslivet.

Da morens yngste søster ble født hadde dette imidlertid forandret seg, og Anjas mor lærte seg endelig samisk. Da hun selv fikk barn bestemte hun seg for at de skulle lære samisk fra starten av. Anja tror både foreldrene og besteforeldrene har et annet forhold til det samiske enn henne.

- De som nå er på min alder har aldri opplevd at det samiske er noe annet enn bra. Selv om jeg kanskje har tatt det som en selvfølge at jeg skal snakke samisk på grunn av hvor jeg vokste opp, er jeg stolt.

STERKE BÅND. I forbindelse med Tráante samles den samiske ungdomsorganisasjonen Noereh på rådhuset i Trondheim. Under møtet stråler de i hver sin kofte. Det er en livlig gjeng, som åpenbart har knyttet sterke bånd med sin samiske bakgrunn. Noereh er en felles møteplass for samisk ungdom. De ønsker å være en slagkraftig og sterk organisasjon som skal tale samenes sak.

- Hovedsakelig er det kos, men det handler også om identitet og stolthet. Vi vil styrke samenes rettigheter, sier leder av Noereh, Isalill Kolpus.

Noereh er en landsdekkende organisasjon på norsk side av Sápmi, med flere lokallag i de store byene. Nå ønsker de å stifte lokallag i Trondheim.

- Det er fint med organisasjoner, for man kan fort føle seg alene. Vi opplever mye dårlig humor på bekostning av samene, mener Ylva Andrea Hætta Ophaug, et av medlemmene i Noereh.

RENT BLOD. En annen deltager på møtet, Alice Marie Johansen, forteller at flere har fortalt at det er fantastisk å komme inn i et samisk miljø. Hun tror at det kan være spesielt viktig for de som har foreldre med ulike kulturelle bakgrunner, som aldri har sett en samisk samling av ungdom.

- Etter fornorskningen er det mange som nektet for sin identitet, og det kan være vanskelig å vite hvor mange i slekten som er samiske. Det kan jo hende at den ene siden av slekten fornektet det og latet som ingenting, forklarer Ylva.

Lederen legger til at mange også kan ha oppdaget sin samiske identitet senere i livet.

- Hvis man skal ha et lynkurs i hvordan man skal prate til en same, så spør aldri om hvor samiske vi er. Det er et unødvendig og rart spørsmål, forteller hun.

Hele gruppa nikker samtykkende.

- Det blir litt som å spørre oss om hvor rent blod vi har. Det er ekkelt for de som bare har en besteforelder, siden det kan bygge opp tvilen på om de er samiske nok.

SAMISK UNGDOMSOPPRØR. Ylva forteller at deres generasjon er stolte over det samiske, men at det har vært skamfullt å vise fram det samiske i de siste to-tre generasjonene. Alle er enige om at det nå er snakk om et lite samisk ungdomsopprør.

- Når man er fra en kultur som har blitt forsøkt viska ut fra den norske historien, så vil man passe på det som er igjen og styrke det man har. Det at samer er så opptatt av at de er samer, er jo fordi vi har blitt fortalt i hundre år at vi ikke skal bry oss om det. Når man først begynner å prate om det igjen, er det veldig viktig å snakke høyt, sier Isalill.

SAMMENSVEISET GJENG: Noereh vil være en slagkraftig ungdomsorganisasjon, som skal styrke samenes rettigheter.

Ylva forteller at Altakonflikten i 1979 fikk stor betydning for den norske samekulturen.

- Den norske stat ville bygge ut demningen i Alta-Kautokeinovassdraget, noe som ville lagt en hel by under vann. Samene svarte med sivil ulydighet og sultestreiket, forteller Ylva.

Til tross for aksjonene, ble vassdraget en realitet. Protestene førte likevel til at det ble et større fokus på samiske rettigheter. Ti år etter det første opprøret, ble Sametinget opprettet.

- Det at samene dro til Oslo, tok på seg koftene og slo opp lavvoer utenfor Stortinget gjorde oss synlige. I tillegg slo opprøret ekstra sterkt gjennom fordi det engasjerte miljøbevegelsen.

REINDRIFT. Tilbake på åpningsseremonien forteller Anja at det er viktig at vi feirer Sametingets opprettelse. Likevel er hun ikke i tvil om at samene fortsatt har en kamp å kjempe. Hun forteller om samiske områder staten vil

bruke til mineralutvinning, om tvangsslakting av rein og om næringer som må legges ned. Om den unge reindriftssamen Jovsset Ante Sara, som saksøkte staten fordi de ville at han skulle slakte store deler av flokken sin.

- Norske samers reindriftsforbund ser jo at det er for mange rein på vidda, men det kan ikke løses med at alle bare skal kutte en viss prosent.

Anja lener seg fram over bordet og snakker forttere. Hun forteller at Sara står i fare for å måtte legge ned driften sin.

- Reindrift er ikke bare et yrke, det er en livsstil. Han valgte det som sitt livsgrunnlag. Det er det hans foreldre og besteforeldre har gjort før ham, og hvis han blir tvunget til å avvikle driften så mister han hele familiens arv.

UTENLANDSKE AGENTER. Saras sak går trolig hele veien til Høyesterett. Hvis han vinner vil det bety en endring av hele reindriftsloven. For

samene handler saken imidlertid om noe mye større enn det.

- Det handler om samiske rettigheter og samisk selvbestemmelse, om hvorvidt samer har noe å si når det kommer til saker som angår dem. På konferansen Agenda Nord-Norge sa de at 98 prosent av Finnmark er ubrukt areal, men det stemmer ikke. Alt blir utnyttet, og brukes til reindrift, jakt og fiske.

Anja er likevel klar på at vi i dag har god grunn til å feire hvor langt vi har kommet, og at samene i Norge er de som har det best i Sápmi. Hun har hørt at i Russland blir samene stemplet som utenlandske agenter. I Russland, Finland og Sverige har man fortsatt ikke ratifisert ILO-konvensjonen om urfolks rettigheter.

- Vi feirer alle disse tingene som har skjedd, og det er grunn til å feire. Men vi er ikke *der*. Det er fortsatt forbedringspotensiale. **UD**

TRE OM KOFTA:

NAVN:	Aina Madelen Aslaksen (16) og Berit Inger Eira (16).
HVA:	Festkofte fra Karasjok.
LAGET AV:	Aina: Spesiellaget for anledningen av tanta til mamma. Berit: Tanta til pappa.
KJENNETEGN:	Mønster og utforming på krage, bryst og rygg.

NAVN:	Ramona Kappfjell (18) og Kai-Rune Hætta (22).
HVA:	Ramona: «Partykofte» fra Majavátn. Kai-Rune: Hverdagskofte fra Kautokeino.
LAGET AV:	Ramona: Laget selv sammen med bestemor. Kai-Rune: Mamma.
KJENNETEGN:	Ramona: Bånd langs kanten, fargene representerer slekta.

NAVN:	Ante Johan Mahtte Gaino (17) og Per John (17).
HVA:	Festkofte fra Kautokeino.
LAGET AV:	Mamma.
KJENNETEGN:	Broderier langs kanten.

Tortur, tvangsekteskap og traumer

Etter at Marina Nemat ble fengslet i hjemlandet Iran har hun brukt erfaringene sine til å hjelpe andre. Likevel har hun aldri følt seg modig.

TEKST: Julie Noodt FOTO: foto.samfundet.no

Jeg skjønnte tidlig at jeg ikke hadde noen verdi. Jeg visste at mennene slapp unna. At de kunne gjøre ting jeg ikke engang kunne forestille meg. Det er et skummelt sted å være for hvem som helst, men spesielt for en seksten-åring.

Vi sitter i den lyse og moderne lobbyen til Thon Hotell Gildevangen. Gigantiske taklamper henger ned fra det høye taket. Det er ingen andre gjester i nærheten, men latteren til de to resepsjonistene bærer helt bort til der vi sitter ved det innerste bordet. De driver med bygningsarbeid ved resepsjonen, og arbeidere går inn og ut døren rett bak oss. Marina Nemat er likevel fokusert på samtalen. Jeg hadde hørt ordet tortur, jeg hadde hørt ordet henrettelse. Når du opplever det selv er det noe helt annet. Først kommer frykt, så kommer panikk. Så sjokk. Når du er i sjokk, da er du ikke i stand til å kjenne andre følelser. Det er en tilstand av nummenhet. Det å høre en annen person skrike i smerte, men ikke føle en eneste ting, er rart.

VILLE IKKE SE STYGG UT. Hun forteller om da hun som sekstenåring ble arrestert og plassert i det beryktede Evin-fengselet i Teheran. Hun og vennene hadde demonstrert mot det nye regimets lover, som blant annet forbød sminke.

– Vi hadde ikke lyst til å være stygge, sier hun og hever de velformede øyenbrynene sine.

Marina virker rolig og avbalansert i det hun i detalj beskriver hvordan hun ble bundet fast til en seng, fikk fotbladene pisket og hvor vondt det var. Hun framstår ikke som sårbar. Det er som om den delen av livet hennes har blitt en fortelling, noe hun gjerne snakker om, men har distansert seg fra.

– Jeg måtte le, for jeg så ut som Snurre Sprett. Føttene var så store sammenlignet med kroppen. De

MARINA NEMAT

Alder: 51 år.

Fra: Oppvokst i Iran. I dag bosatt i Canada.

Stilling: Menneskerettighetsforkjemper.

Aktuell med: Gitt ut to memoarer, *Prisoner of Tehran* og *After Tehran: A Life Reclaimed*. En av innlederne på ISFiT-arrangementet «Discrimiligion - Christianity and Islam».

hadde hovnet opp. Da jeg lo, trodde de at jeg kjempet imot, så de slo meg enda mer.

IKKE ET MENNESKE. Bygningsarbeiderne går fram og tilbake, men Marina ser ikke ut til å registrere det. Skiftene mellom glede og alvor går fort.

– Jeg lærte veldig tidlig at jeg ikke var et menneske lenger. Du gjør ikke sånt mot et menneske. Du gjør ikke sånn mot en hund. Du gjør ikke sånn mot en maur. Du gjør ikke sånt mot et levende vesen.

Hun gestikulerer med hendene før hun folder dem på bordet igjen.

– Det er viktig å forstå hvor alvorlig tortur er. Det er en forbrytelse mot menneskeheten. De sier at de torturerer for å få informasjon. Det er løgn. Jeg ville ha innrømmet at jeg var Jesus Kristus under tortur, jeg ville ha innrømmet at jeg var en CIA-spion. De ga meg dokumenter å signere, og jeg signerte alle. Jeg

leste ikke et eneste av dem, forteller hun.

– Så nei, tortur er ikke for å få informasjon. Det er heller ikke for å drepe deg. Da finnes det mange enklere metoder. Tortur er for å drepe menneskesjelen. Når de får det til, stopper de. Når de ikke får det til, dør du. Da henretter de deg.

«A GREATER GOOD». Opplevelsene i fengselet har endret henne fundamentalt.

– En opplevelse som det er ikke som å ha en dårlig ferie eller å være i en bilulykke og skade ryggen. For det var ikke et uhell. Andre mennesker bestemte seg for å gjøre det mot meg. De påstod at de gjorde det for Gud, nasjonal sikkerhet, for landet. Det var ikke det det handlet om. Folk som torturerer påstår alltid at det er for «a greater good».

Hun bruker Hitler, Stalin og Trump som eksempler.

– Hvis du ser på historien, ser du at det har blitt gjort med en million forskjellige unnskyldninger. Handlingen i seg selv dreier seg om makt. Det handler om at ett menneske er alt, mens det andre mennesket er ingenting.

VITNE. Hun ser på seg selv som et vitne, og det er lojalitet til dem som døde som motiverer henne til å fortelle historien sin og å kjempe for menneskerettigheter.

– En av mine beste venner døde i fengselet, og når jeg tenker på henne, føler jeg forpliktelse. Hun døde. Jeg er fortsatt her. Jeg vil gi henne det ingen andre kan gi henne. Det er det nærmeste jeg kan komme rettferdighet.

Hun har brukt ordet «rettferdighet» mange ganger de siste minuttene. For henne handler ikke frihet om hvem som kan påføre hvem mest smerte eller har den største pistolen, men om moral, ►

ÅPEN: På ISFiT-sessionen «Discrimiligion - Christianity and Islam» delte Marina Nemat sine personlige erfaringer med tortur og diskriminering.

– Jeg lærte veldig tidlig at jeg ikke var et menneske lenger.
Du gjør ikke sånt mot et menneske.

å gjøre det som er riktig. Mens hun fortsatt var i fengselet ble hun tvunget til å gifte seg med en av dem som jobbet der. Hun omtaler ekteskapet som «legalisert voldtekt». Hun var flere ganger like ved å ta livet av ham, men er glad for at hun ikke gjorde det.

– Hvis jeg hadde skutt ham hadde jeg mistet friheten min for alltid. Hvis det er én ting jeg er stolt av, så er det at jeg ikke lot hatet vinne.

FØLER IKKE. På spørsmål om når hun har følt seg mest modig, svarer hun at hun har PTSD og ikke føler det fulle spekteret av menneskelige følelser.

– Jeg føler ikke kjærlighet. Jeg føler ikke hat. Jeg føler ikke frykt. Ikke at jeg ikke føler dem i det hele tatt. Jeg føler en skygge av dem. Et ekko. For eksempel: Jeg har barn, og jeg har en tendens til å overkompensere for mangelen på følelser. Jeg ser at de er glade i meg, og jeg vet at det de føler for meg,

det kan jeg ikke føle for dem. Så jeg gjør det vanlige folk gjør når de viser kjærlighet. Jeg vet at hvis jeg lager deg et hjemmelaget måltid, betyr det for deg at jeg er glad i deg. Men jeg føler det ikke.

En av bygningsarbeiderne passerer bordet vårt med en do på en tralle, men Marina enser det ikke. Heller ikke når den tunge glassdøren smeller igjen en meter bak henne.

– Så nei. Jeg har aldri følt meg modig. For å være modig må du føle frykt, og jeg føler ikke.

PRAKTISKE STEG. Hun foretrekker å ikke tenke så langt framover. Det eneste hun vet om morgendagen, er at hun skal rekke et tidlig fly.

– Kanskje kommer flyet fram, kanskje ikke, men det tenker jeg ikke på. Mulighetene er uendelige. Hvis jeg skulle tenkt på alt som kunne gå galt, da ville jeg blitt gal. Jeg er en «whatever»-person.

Etter at hun slapp ut av Evin-fengselet som attenåring flyktet hun til Canada. Hun har

skrevet to memoarer om opplevelsene sine, holdt foredrag, gitt intervjuer, og jobbet i forskjellige menneskerettighetsorganisasjoner, blant annet for å hjelpe kvinnelige politiske fanger.

Selv om hun bruker mye tid på å bedre situasjonen til utsatte grupper, er ikke Marina Nemat en drømmer.

– Hvis jeg kunne forandre én ting med verden? Jeg kan ikke gjøre det. Det er så hypotetisk, som et eventyr. Hvis du bare kunne finne en magisk tryllestav, ikke sant. Jeg har ikke drevet med sånt siden jeg var tolv. I stedet for å sløse tid på det, fokuserer jeg på de praktiske stegene jeg kan ta hver dag for å gjøre verden til et bedre sted. Holde døren åpen for noen, ringe en venn som er syk, skrive et brev til statsministeren. Det er mye bedre enn magiske tryllestaver, for de finnes ikke.

Hun tenker seg om.

– Eller, hvis du finner en magisk tryllestav, si ifra til meg. **UD**

Femti nyanser fullstendige bomskudd

Fifty Shades aner ikke hvordan kvinnelig seksualitet fungerer. Resultatet blir mer som klassisk manneporno.

ILLUSTRASJON: Astrid Böhler

KOMMENTAR

MARIA FURUHEIM
Journalist

Da den første *Fifty Shades*-filmen kom ut, ble den av mange kritisert for å glorifisere et usunt forhold, samt vise et skadelig bilde av hvordan BDSM-sex foregår. Dette er derimot ikke det eneste problemet med filmens sexscener.

For mens både bøkene og filmene sikter seg inn på et kvinnelig publikum, viser filmen *Fifty Shades Darker* i løpet av nesten to timer kun et minimum av bar hud tilhørende en mann. Anastasia, derimot, filmes stadig vekk i en naken skikkelse.

Kameravinklene er også gjort fra mannens ståsted, rettet mot henne, en praksis som er vanlig i porno. Grunnen til at slik kameraføring er vanlig i denne sjangeren er at det er lettere for pornoens hovedmålgruppe, nemlig menn, å leve seg inn i handlingen.

Filmserien *Twilight*, hvis bøker *Fifty Shades*-seriens forfatter faktisk er inspirert av, har også vært under hardt vær. Likevel, om det er én ting *Twilight* fikser, så er det å vise mannlig (halv)nakenhet på en måte som appellerer til kvinner. Hva gjør så en slik kameravinkel og en så å si fullstendig mangel på mannlig nakenhet i en film som hevder å rette seg mot kvinner og kvinnelig heterofil seksualitet?

Ett svar kan være at konvensjonene i allerede eksisterende mykporno i så stor grad retter seg mot mannens seksualitet at det ikke har vært noe produsentene en gang har tenkt på. Kanskje vet rett og slett ingen i produksjonen hvordan kvinnelig seksualitet

fungerer. Det er i så fall ufattelig sløvt av produsentene bak en spillefilm med et så stort budsjett å ikke engang gjøre litt grunnleggende research i filmens målgruppe.

Et annet svar kan være at produsentene også ønsker at *Fifty Shades Darker* skal appellere til de mennene som måtte slumpe til å befinne seg i kino-salen. Men når både bøkene og filmene før og etter

lansering har rettet seg så sterkt inn på et kvinnelig publikum, og merchandisen i så stor grad har blitt latterliggjort av menn, virker dette veldig kontra-produktivt. Kvinner får ikke så mye ut av filmen som de kunne ha gjort, og de mennene som ville ha satt pris på disse aspektene, fremmedgjøres av filmens øvrige innhold.

I forsøket på å favne om alle, inkluderes ingen.

Dedikert og diagnostisert

Sofie Frøysaa er standupkomiker, deprimert og har Tourettes. Hun bruker humoren for å komme seg gjennom tunge dager, og henger ut seg selv i showene sine.

TEKST: Maria Lund Krogstad

FOTO: foto.samfundet.no

– Jeg har ikke sosial angst lenger, nå er jeg bare sosial. Og har angst. Men ikke sosial angst.

Sofie Frøysaa har nettopp hatt forestilling på Knaus for en fullsatt sal, med showet *Ambisjos og deprimert*, der snakker hun om Tourettes, depresjon, lesbiske mødre, og psykisk helse. Selv om hun stadig er deprimert og har angst, har hun vokst av seg den sosiale angsten. Nå klarer hun å stå på en scene og gjøre narr av sine egne problemer.

– Jeg kan kødde med det som er vanskelig, selv om jeg vet at det kommer mange drittperioder igjen. For meg er det den eneste løsningen. Jeg kan godt gå dypt inn i det til venner og familie, men for meg er det mye bedre å bruke humor for å takle det, forteller hun.

I tillegg til å være deprimert har hun Tourettes syndrom. Da hun først fikk diagnosen Tourettes syndrom, lurte hun på hva i alle dager hun skulle med den, fordi den opplevdes som ganske ubrukelig. Tourettes er ikke som på tv, og hun opplever stadig å nærmest måtte bevise at hun virkelig har sykdommen.

– Folk tør ikke spørre om noen kan flytte seg på bussen, men å spørre hvilke tics jeg har, det tør de. Det er en rar greie, og jeg har liksom ikke Tourettes nok for dem heller. De forventer at jeg skal rope «hore» på upassende tidspunkt, for det er det de har sett på tv.

Forskjell på depresjon og nedstemthet

Frøysaa livnærer seg som komiker og foredragsholder, og er veldig opptatt av å snakke om psykisk helse og belyse temaet på begge arenaene. Hun bruker pedagogutdannelsen sin til å holde foredrag i stedet for å jobbe som lærer, for slik å kunne ha fokus på barn i skolen som trenger tilrettelegging.

– Jeg ble utsatt for diskriminering i den grad at jeg ikke fikk tilrettelegging på skolen, og jeg synes det er deilig å få muligheten til å snakke seriøst om det nå. Jeg har også tenkt å skrive en bok om psykisk helse. Jeg har funnet min nisje, det er psykisk helse jeg er mest opptatt av.

Frøysaa er ikke redd for å snakke om ting som er tabu, selv om psykisk helse nå har blitt veldig inn.

Aktuell med:

Standupshowet *Ambisjos og deprimert*.

Ditt råd til trondheimsstudenten?

Hold deg unna Downtown! Og generelt, husk at hver smell du går på er verdt noe. Og drikk vin når du skriver oppgaver, de blir mye bedre av det. Drikk vin og drit deg ut, liksom.

Din guilty pleasure?

Åndenes makt, Luksusfellen, Millionær søker kjæreste, all sånn søppel-tv.

Din beste kulturopplevelse?

Første gangen jeg så Radiohead live, de er mitt ultimate favorittband. Det var en mental orgasme. Jeg gråt fra de gikk på scenen og til de gikk av.

Showet hennes heter *Ambisjos og deprimert*, og hun tror selv de to tingene henger sammen.

– Jeg har jo alltid vært ambisjos, men jeg tror liksom ambisjonen gjør meg deprimert, og depresjonen gjør meg ambisjos. Men jeg tror det er veldig typisk for vår generasjon å være overambisjos og slite seg ut av det. Jeg har alltid vært ambisjos og mye deprimert. Det er sånn det er.

I ungdommen hadde Frøysaa heftige depresjoner, som gjorde at hun måtte gå ett år av videregående om igjen. I ukesvis holdt hun senga. Hun er fremdeles deprimert av og til, og synes at folk ikke helt skjønner hva det vil si.

– Jeg føler folk burde vite forskjellen på en depresjon og det å være nedstemt. Når folk sier de er så deprimert over ikke å ha rukket ølsalget, så blir det litt sånn «eh, nei, det er du ikke». Å være deprimert er ikke når man ikke rekker ølsalget. Det er når man faller ut av livet.

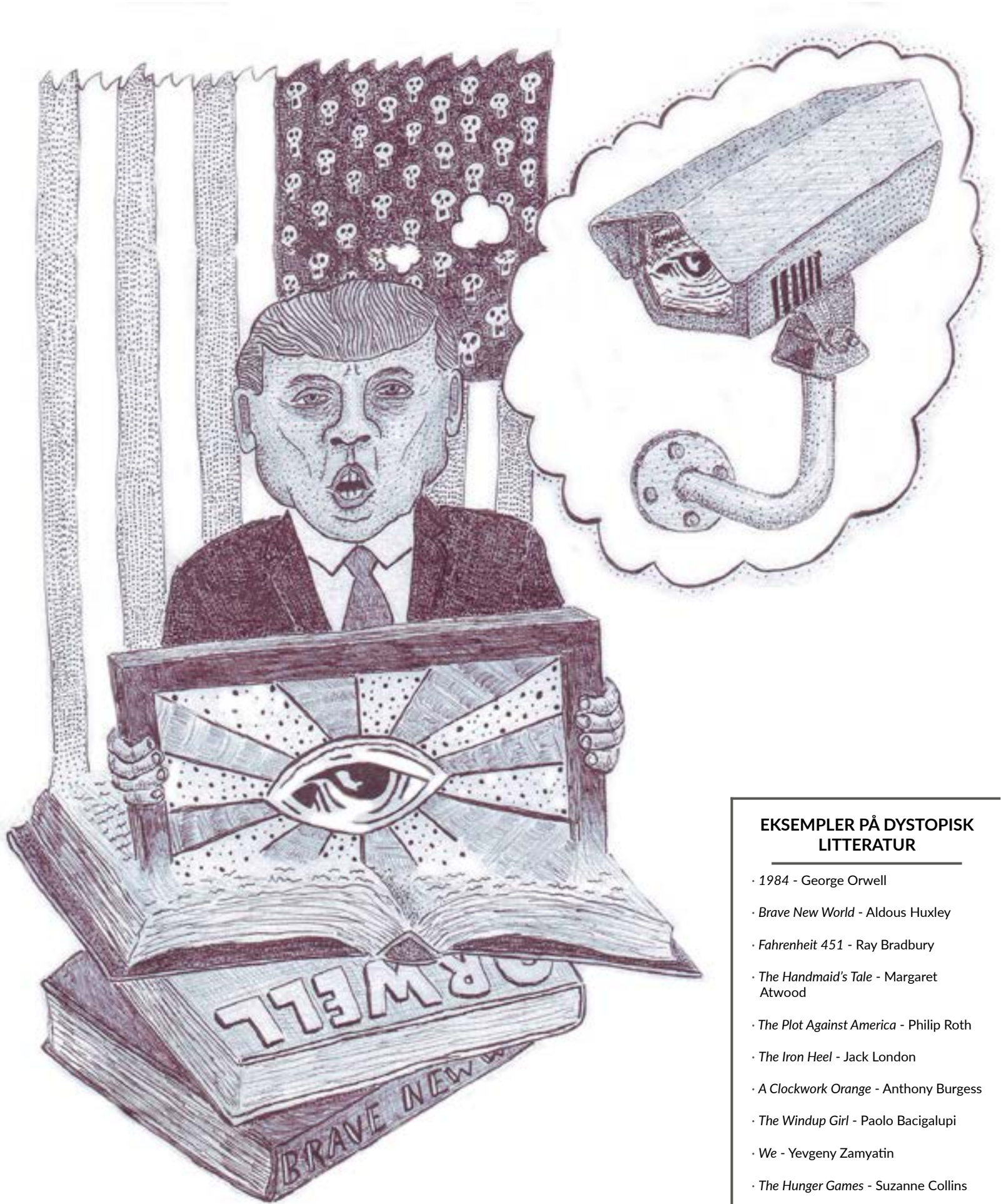
– Målet er å ta over Norge

Hun reiser nå rundt i Norge med forestillingen sin, og har vært i de fleste store byene. Showet har slått godt an, men etter to forestillinger til føler hun det er på tide å skrive et nytt et, som ikke handler om Tourettes og lesbiske mødre.

– Jeg var den eneste heterofile i Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner, og jeg synes det er kjempeviktig med homofiles rettigheter og å utdanne folk om diagnosen min. Men hvis man googler meg er det bare Tourettes og to mødre som dukker opp, så nå føler jeg at jeg må skrive et nytt show som handler om noe annet.

Frøysaa ble originalt dratt med på et standupkurs mot sin vilje, og trodde ikke det var noe for henne i det hele tatt. I 2011 begynte hun å holde noen forestillinger av og til. Nå har hun drevet med det profesjonelt i ett år.

– Det viste seg at jeg digga det. Jeg er egentlig ganske ny i bransjen, siden jeg bare har holdt på i ett år. Kanskje jobber jeg som lærer når jeg er femti og lei av standup, men nå er det dette jeg vil gjøre. Jeg satser nå og følger drømmen. Målet er å ta over Norge. **UD**

EKSEMPLER PÅ DYSTOPISK LITTERATUR

- 1984 - George Orwell
- Brave New World - Aldous Huxley
- Fahrenheit 451 - Ray Bradbury
- The Handmaid's Tale - Margaret Atwood
- The Plot Against America - Philip Roth
- The Iron Heel - Jack London
- A Clockwork Orange - Anthony Burgess
- The Windup Girl - Paolo Bacigalupi
- We - Yevgeny Zamyatin
- The Hunger Games - Suzanne Collins

Blåøyd i møte med dommedagsklokken

Minuttviseren nærmer seg midnatt, Trump-administrasjonen herjer, og dystopisk litteratur har aldri vært mer relevant enn nå.

TEKST: Anne Lovise Finnøy Bakken ILLUSTRASJON: Øyvind Opsahl

Salget av George Orwells *1984* har eksplodert på Amazon de siste månedene. Det er kanskje ikke så rart når fraser som «tredje verdenskrig», «klimakrise», «krigføring» og «atomvåpen» slenges veggimellom i media og på folkemunne. Det ser ikke lyst ut. Følelsen av håpløshet og at vi går en usikker framtid i møte er immanent, men er egentlig farene som lusker i frihetens land og bak russiske grenser så akutte som de føles?

Nittitalsgenerasjonen, oss blåøyd barn av globalisering, demokrati og vestlige verdier, har jo fått en forståelse for at krig alltid er til stede. Vi har vært vitne til situasjonen på Balkan, krisen i Midtøsten og urolighetene i Afrika, og vi har lært fra grunnskolen av hvor viktig integrering og solidaritet har vært i møte med de forskjellige innvandringsbølgene som har slått innover den norske kystlinja. Det er allikevel ikke før nå at vi faktisk kjenner urolighetene på kroppen, og da er det kanskje ikke så rart at vi snur oss mot den dystopiske litteraturen?

Kontroll av informasjon

Ifølge skribent Bjørn Ivar Fyksen i Klassekampen er kanskje grunnen til at folk velger å lese dystopiske bøker, som George Orwells *1984*, at man trenger å lese om den situasjonen man føler man selv befinner seg i.

– Trump-administrasjonen og hele mediebildet i dag har en del likhetstegn med *1984* i form av at i boken er mediene like gjennomført manipulert av myndighetene: De som har makten kan fortelle hva sannhet er. Det at Trump kan finne på sin egen versjon av sannhet er jo det som er så bekymringsverdig i dag.

I *1984* er nettopp et av hovedtemaene hvem som kontrollerer historien og informasjonen. Romanen ble skrevet som en advarsel, og tar for seg et totalitært samfunn hvor «The Party» mikrostyrer enhver detalj hos innbyggerne i form av massiv propaganda som vrir alt partiet gjør til en suksess, men til gjengjeld overvåker alt.

Andre forfattere har også tatt for seg scenarioet om en dyster framtid. Aldous Huxley skrev *Brave New World*, en annen roman om et totalitært samfunn hvorkonstant underholdning, narkotika og en overflod av konsumvarer kontrollerer befolkningen. Huxley og Orwells dystopiske romaner spår framtiden vi nå lever i med en urovekkende presisjon, og advarslene forfatterne kom med er nettopp de utfordringene og truslene mot vår individuelle frihet vi nå må takle.

Samfunnets «tapere»

Jo Jakobsen er førsteamanuensis ved NTNU og ekspert på USAs politiske situasjon. Han forklarer de store omveltningene verdenssamfunnet har møtt med at vestlige verdier og politikk har skapt så mange tapere at en endring ville vært uunngåelig.

– Det er et håp om noe annet. Mange millioner har mistet jobben mens eliten har vunnet på felter som globalisering og økonomi, og resultatet er en

svært sterk politisk elite, spesielt i USA. Dette har til gjengjeld gjort en stor andel mennesker til «taperne».

Håpet eller ønsket om enkle løsninger i form av en autoritær leder er ikke så uvanlig.

Det oppstår en tankegang hvor enhver forandring er bedre enn ingen forandring, uavhengig av resultatene som oppstår. For der hvor andre politikere som Clinton, kanskje kun ville ha tilføyd noen justeringer, har Trumps retorikk lovet store endringer og et nytt USA for de misfornøyde.

– Det er et sjokk å få en president med en administrasjon såpass fjernt fra det amerikanere opprinnelig ser på som amerikanske verdier. Det er på mange måter en håpløs administrasjon og president, og jeg forstår at folk forbinder Trump med undergang og at det nå går galt, forklarer Jakobsen.

Klokken tikker stadig nærmere midnatt

Dessverre har disse endringene konsekvenser. På femtitallet ble en dommedagsklokke konstruert av atomforskere etter at USA og Russland inviterte til atomdans. Klokken viser hvor mange minutter det er igjen til midnatt, altså dommedag. I 2017 viser minuttviseren at vi aldri har vært nærmere midnatt enn siden starten på den kalde krigen. Det var forresten på denne tiden at *1984* ble publisert, og de samme advarslene vi møter i romanen står vi overfor i dag.

– Jeg tror at konflikt er en del av det å være menneske og å leve i grupper. Jeg vil regne nittitallet og de følgende tiårene som en periode med naturlig framgang som nå tar slutt.

Jakobsen nevner noen grunner til dette: at Kina vokser så voldsomt økonomisk, at det er misnøye i Midtøsten, og at Russland har kommet sterkt tilbake etter ydmykelsen fra den kalde krigen, både politisk og militært.

I tillegg kommer sykdommer, pandemier og klimatrusselen, som blir sett på som alvorligere og mer seige trusler. Vi blir utsatt for det gradvis, som hummer i en stadig varmere og varmere kasserolle. Men siden nittitallet har vi blitt skånet for dette. Realiteten vi møter i dag er en framtid mer ustabil enn de siste tiårene, og det er ikke lett å svelge.

– Man har jo ingen annen referanseramme enn det man har opplevd selv. Mange har et forhold til konflikter som noe fælt som skjer andre steder. Terrortrusselen har for eksempel fått et voldsomt fokus, men er i realiteten en veldig liten trussel i den store sammenheng, forteller Jakobsen.

Går alt til helvete?

Tilliten til medmenneskers fornuft og intellekt svinner hen. Vi står ikke samlet mot det totalitære, de autoritære ledere, og en utenrikspolitikk ut av denne verden. For på den andre siden av valgseddelen står det et menneske som mener at Trump er det rette valget for USA og det allerede turbulente forholdet mellom verdensmaktene. Vi møter en framtid hvor dyrearter forsvinner, polene smelter, og alle dør av resistente bakterier.

Trøsten ligger i at det skrevne ord, dystopisk og til tider deprimerende, tidligere har inspirert store folkemasser. Kanskje kommer det en ny Orwell de neste årene som kan bane vei for fornuften til oss barn av globalisering. **UD**

Slår et slag for indre skjønnhet

NTNU-studenten Juliana Martinsen er i finalen i Miss Norway 2017. Hun mener missekonkurranser kan være en motvekt til samfunnets skjønnhetstyranni.

TEKST: **Johanne Lund** FOTO: **Hedda Rysstad**

For mange er missekonkurranser forbundet med noe gammeldags og stereotypisk, men for Juliana Martinsen, masterstudent i engelsk ved NTNU, er det noe annet.

– Jeg får være med på utfordringer som får meg til å føle meg sterk og selvstendig, sier hun.

Motivasjon i prinsessekjoler

– Det begynte med at jeg så de fine kjolene på tv, og tenkte at jeg også ville se sånn ut, sier Martinsen og fortsetter:

– Jeg var sju eller åtte år gammel, og lekte med Barbie og så opp til eldre jenter. Jeg ville være akkurat som dem.

Hun forteller om bakgrunnen for sin påmelding til Miss Norway, konkurransen hun nå er finalist i. Det startet med en prinsessedrøm hjemme i stua på Nøtterøy. Det tok derimot mange år før hun meldte seg på konkurransen. Sensommeren 2016, i begynnelsen av sitt siste år på mastergraden i engelsk, slo en tanke henne plutselig: «Jeg må melde meg på Miss Norway!».

– Det var egentlig helt spontant, og handlet litt om å gjøre det før det var for sent. Jeg tenkte tilbake på drømmen fra da jeg var liten. Livet er rett og slett for kort til å ikke gjøre det, sier hun.

Dalende popularitet for Miss Norway

Hun søkte opp kriteriene på nettet, som blant annet er «ugift, mellom 18 og 27 år og barnløs». Av 120 påmeldte, står Martinsen i dag igjen som én av 19 semifinalister, og er rangert som nummer tre blant favorittene.

Da hun var liten var det en bredere mediedekning av skjønnhetskonkurranser i Norge enn det er i dag, og Martinsen tror populariteten har dalt i Norge fordi det anses som gammeldags, og fordi man har et bredere medietilbud i dag enn på 90-tallet.

– Folk har forskjellige meninger om konkurransen, og det synes jeg er helt greit. Jeg vil bare stå på den scenen og underholde fordi det er gøy, sier hun.

Om man vinner Miss Norway blir man sendt videre til Miss Universe, en av de største skjønnhetskonkurransene i verden. På verdensbasis har finalen i Miss Universe rundt 650 millioner individuelle seere. I misseland nummer én, Venezuela, er missekonkurranser mer populært enn fotball-VM.

Samme utseendefokus som det alltid har vært Anne Marit Myrstad er professor i filmvitenskap ved NTNU, og har jobbet med kjønnsidentitet og medier. Hun er enig i Martinsen antakelser om hvorfor skjønnhetskonkurransen ikke er like populær i Norge lenger. Hun tror rett og slett ikke en skjønnhetskonkurranse er forenlig med det utbredte likestillingsidealet her til lands.

– De konkurrerer ikke om talent eller kunnskap, men om hvem som ser best ut i bikini og i klassiske feminine kvaliteter. I en generasjon der mange sliter med spiseforstyrrelser, og i en tid hvor kvinner forventes å skaffe seg jobb og utdanning, virker skjønnhetskonkurranser helt håpløst utdatert. Man kan ikke ta det seriøst, sier Myrstad.

Hun mener at det bare er tull at man har fått nye idealer i Miss Norway:

– De har alltid sagt at det ikke handler om utseende,

men det holder ikke vann. En overvektig person vil aldri vinne konkurransen fordi hun har verdens beste personlighet. Dette er noe de sier for å selge inn konkurransen.

Fokuset på utseende og skjønnhetspress har flyttet seg til andre kanaler nå, mener Myrstad.

– Unge jenter kan nå tjene penger på utseendet sitt implisitt i blant annet sosiale medier uten et stort apparat som Miss Norway i ryggen, og det er en paradoksall framgang i det. Samtidig er det ikke bedre at disse tingene forsvinner inn i en privat sfære. Med Miss Norway er det ute i offentligheten, så det er litt lettere å gripe inn i og kritisere.

Hun legger til:

– For den enkelte deltaker i Miss Norway kan det selvsagt være masse å hente av gode opplevelser og muligheter. Problemet er konkurransens bidrag til å gjøre utseende mye viktigere enn det burde være i unge kvinners liv.

Positive rollemodeller og kroppspress

Martinsen mener at Miss Norway ikke fremmer kroppspress, og at andre kanaler, som for eksempel Instagram må ta skylden for det.

– Man ser bilder av oss i bikini, men jeg håper vi framstår som sunne forbilder. Alle jentene som er i finalen er veldig forskjellige i utseende, kropp og personlighet, sier hun, og fortsetter:

– Alle typer er representert! Det som er viktig, er hvordan man utstråler selvtillit på scenen.

Hun håper at unge som opplever kroppspress får en positiv opplevelse gjennom Miss Norway, og avviser at det på noe tidspunkt i konkurransen har

FORDOMMER: Martinsen er kjent med kritikken missekonkurranser ofte får. Selv mener hun missekåringer er forenlig med feminisme.

vært noe press på å se ut på en spesiell måte.

– Det er veldig subjektivt hvem man synes er pen, så det går egentlig ikke an å dømme det. Det er personlighet, tilstedeværelse på scenen og selvtillit som avgjør. Det er egentlig bare uskyldig underholdning, og manser på det fordi det er artig og ikke for å dømme jentene, sier Martinsen.

Hun medgir at det kan framstå gammeldags å posere i bikini og høye heler, men at det må være med i Miss Norway når det er en del av den internasjonale konkurransen.

Rangeres etter innsats

Rangeringen av kandidatene foregår ved at kandidatene deltar på intervjuer, modelloppdrag, fikser sponsorer, gjør veldedig arbeid, og får poeng for hvor mye de jobber. Det er til slutt et dommerpanel og stemmegivning på sms som avgjør hvem som vinner.

– De dømmer etter innsats, altså hvor mye du legger i det og hvor engasjert du er, sier Martinsen.

Hun forteller derimot om land som Venezuela, der utseende har fullt fokus.

– Der skal man ha «riktige» mål på både ansikt og kropp for å få være med. I Norge kan man være seg selv, og man trenger ikke forandre på noe som helst. Så jeg slipper det presset, sier hun.

Men kan man hevde seg på internasjonalt nivå da?

– Det er ikke nødvendigvis riktig eller representativt det de gjør i Venezuela. De fikk ikke plassering i Miss Universe i år, sier Martinsen. ►

Mye hardt arbeid og kritikk

Martinsen forteller at hun kun har fått én negativ kommentar på sin deltagelse, men at hun vet at andre, tidligere deltagere har fått noe negativ respons i form av mobbing på nett, og i egen skolegård. Tidligere deltaker i Miss Norway, Aagot Sofie Langlie fra Malvik, opplevde selv kommentarer på deltakelsen. Hun var i Miss Norway-finalen i 2014, og var blant de siste fem finalistene.

– Jeg opplevde litt av hvert. Jeg tror mange synes det er fordummende, og jeg fikk kommentarer i sosiale medier, på gata, og fra litt overalt. Mange tenker at det er en skjønnhetskonskurranse der man bare er pen, og ser ned på det, sier hun.

Langlie følte at hun lærte mye i konkurransen, og hadde en positiv opplevelse, men fant fort ut at det ikke var noe for henne.

– Det var mye hardt arbeid, og deltakerne må gjøre alt selv. I Norge er det ikke så populært nå, og derfor virker det nok mer profesjonelt i land der konkurransen har høyere oppslutning, som i USA, Colombia, og Venezuela, sier hun.

Hun tror at arbeidet fram mot konkurransen er hardere i andre land, men om man får tittelen der så er man «sikret for livet». I Norge må man jobbe hardere for å få noe ut av det, mener Langlie.

Ingen feministisk konflikt

Martinsen sier selv at hun aldri har tenkt på om kvinneverollen som portretterers er utdatert, og har heller aldri tenkt på missekonskurranse fra et feministisk perspektiv.

– Jeg ser ingen motsetning i det å være feminist og delta i missekonskurranse.

Er du selv feminist?

– Er man feminist må man vise engasjement, og jeg føler at det kreves mye aktivisme for å kunne kalle seg det. Jeg er nok litt redd for å den merkelappen. Men jeg mener at kvinner og menn skal ha lik verdi, så da er jeg en feminist likevel, svarer hun.

Interesse på vei opp igjen

Presseansvarlig for Miss Norway, Knut Yrvin, sier at missekonskurranseens popularitet hadde en nedgang i Norge på 2000-tallet. Han tror grunnen var flørtning med det han kaller glamourmodell-imaget.

– Glamourmodellyrket har ingenting med det vi prøver å gjøre i Miss Norway nå. Vi jobber med veldedighet og sunne idealer. I den internasjonale konkurransen er det blant annet forbudt å assosieres med våpen, skjønnhetsoperasjoner eller porno, forteller han.

Han forteller at populariteten i Norge er på vei opp nå, og tror det skyldes fokuset på deltakerne som idrettsutøvere. Deltakerne må være i god form, og spise godt for å takle de lange dagene som konkurransen krever.

– Slanking og doping er forbudt, og vi fraråder det på det sterkeste. Det er juks, og dessuten kan det være livsfarlig.

Han forteller at de liker å omtale seg som et landslag av skjønnhetsutøvere.

Sunnere idealer

Yrvin sier at han har troen på konseptet, og at det kommer til å fortsette å vokse i popularitet framover.

– Vi har fulgt utviklingen på sosiale medier, og facebook siden til Miss Norway har 70 000 - 80 000 treff i måneden. Aksepten for konkurransen har økt, sier han.

Han mener at de i dag har bedre og sunnere kvinneideal enn tidligere. Ifølge ham er det catwalkmodeller som har skyld i den type kroppspress mange unge jenter føler.

– Catwalkmodeller er veldig tynne og veldig sure, fordi de opptre som kleshengere. Vi driver med noe helt annet. Miss Norway krever kvinnelighet, glede og entusiasme, avslutter Yrvin. **UD**

MISS NORWAY OG MISS UNIVERSE

• Miss Norway er i dag den eneste aktøren i Norge som sender kandidater til skjønnhetskonskurranse i utlandet. I 2016 hadde Miss Norway 120 påmeldte deltagere.

• Finaleuttaket til konkurransen er i begynnelsen av april, med finale 29. juli. Vinneren blir sendt til Miss Universe neste januar, som anses som en av verdens fire store skjønnhetskonskurranse.

• Vinneren av Miss Universe får bo i en leilighet i New York i ett år, der hun jobber som konkurransens fjes utad. Her fronter hun blant annet organisasjonens veldedige arbeid, og reiser også rundt i verden for å representere den.

• Mona Grudt vant Miss Universe i 1990, som den eneste norske kandidaten noensinne.

• Konkurransen opplevde mye kontrovers i 2015 i forbindelse med daværende deleier Donald Trumps uttalelser om å bygge en mur mot Mexico. Konkurransen er ekstremt populær i Latin-Amerika, og Trump solgte seg ut av merkevaren samme år. Rettighetene til konkurransen eies nå av talentbyrået WME/IMG.

Kilder: missnorway.org og hollywoodreporter.com

Snarveien til den komplekse løsning

Teknologibygget på Kalvskinnet følger en velkjent oppskrift, og arkitekturen forsvinner i mangel på orden.

TEKST: **Amund Rolfsen** ILLUSTRASJONSFOTO: **Statsbygg**

Teknologibygget, NTNU Kalvskinnet, Slyngstad Aamlid arkitekter.

Da den amerikanske arkitekten John Portman, la grunnlaget for det som skulle bli arketyper av kommersiell arkitektur i Atlanta på 1960-tallet, var universitetsbygg prioritert som det ypperste av byggekunst. Lite visste Portman om hva hans hovedgrep skulle bety for norske universiteter i 2017. Med *Merchandise Mart* og *The Hyatt Regency Hotel*, innførte han det overbygde atriet som et sentralt rom for intern infrastruktur. Trapper, ramper og heis skulle forbinde etasjene, og gi en guddommelig følelse av begeistring med rommet som strekker seg i hele byggets høyde. NTNUs teknologibygget på Kalvskinnet er fritt for begeistring, men understreker at det sentrale fordelingsrommet er et ufravikelig organiseringsprinsipp i komplekse bygninger. Det glemmes at det er i frigjørelsen fra det komplekse storarkitektur oppstår.

Det er uttalt at byggets hovedoppgave er å knytte de eksisterende bygningene på NTNU Kalvskinnet sammen, slik at hele kvartalet fylles ut og framstår enhetlig. Mellom Gunnerus gate 1 og Sverresgate 10

ligger det store innglassede sentralrommet, delt på midten av et kubisk volum med undervisningsrom. Glassfasaden mot sør brytes opp av det eksisterende biblioteket, og de to seksjonene av sentralrommet får hvert sitt adskilte uterom. Inne i gulvet blir sømløst over i utegulvet, og det er lett å se for seg at dette vil fungere godt i sommerhalvåret. Isolert er dette kvartalets fineste rom, men det er i helheten teknologibygget faller sammen.

Slyngstad Aamlid arkitekter og NTNU mislykkes med sitt hovedmål. Det er for mange elementer som skal settes sammen, og løsningen er for standardisert. Komplexiteten får sitt uttrykk i størrelsen av anlegget, og uten et samlende formalt tema som kunne gjort det sentrale fordelingsrommet til en god løsning, ender bygget opp i kompromisser. Atriet legger opp til store trappeløp, og et godt artikulert inngangsparti. Selv om ideen om signalbygg er et uglesett tema i Trondheim, burde dette være en god anledning for å synliggjøre NTNU i byen. I stedet er inngangspartiet anonymt trukket tilbake fra gaten, og trappene inne i bygget føles merkelig trange med tanke på plassen de er gitt. Mulighetene som byr seg med de formale valgene, gripes ikke.

Sentralrommet er den preaksepterte måten å organisere et bygg av denne størrelsen. Det løser krav om dagslys til arbeidsrom, og muliggjør en bred bygningskropp. Handelshøyskolen i Trondheim, Realfagsbygget på Gløshaugen, og samtlige av forslagene til nytt bygg for Idrett, helse og sosial i Elgeseter gate benytter det. En nærliggende forklaring er en forestilling om at uformelle åpne arealer med uklar bruk, er arbeidslokalene studentene behøver for å drive tverrfaglig innovasjon. Sannheten er nok mer av rettferdiggjørende karakter, enn empirisk basert. Et tema som også har vært diskutert i den framtidige samlokaliseringen av campus, der de åpne arealene blir et påskudd for å kutte ned på arbeidsplasser. Både for studenter og ansatte.

Selv om det er enkeltelementer i det nye teknologibygget som er gode, for eksempel materialbruken med bjørkefiner, glass og betong, mangler det formel helhet. Det sentrale fordelingsrommet har blitt en enkel løsning. Det bør i så fall rendyrkes, som i den amerikanske arkitekten Louis Kahns utrolige *Exeter Library* i New Hampshire. Da kan vi begynne å snakke om noe mer enn motstandslos norsk kompromissarkitektur. **UD**

Rai Rai til folket

De fattige byttes ut med allmentrønderen i nyversjonen av Robin Hood.

TEATER

TEKST: Inga Stenøien FOTO: BERRE v/Jens Westbye

Man kan vel skrive under på at alle har forskjellig smak når det kommer til underholdning, gjerne ut ifra hvor stort kunstnerisk intellekt man tror man har. Likevel virker det som om teaterstykket *Rai Rai i Sherwoodskogen* av Mads Bones og Olve Løseth er en storfavoritt blant de aller fleste trøndere. Jeg kan godt forstå hvorfor, mangel på dybde kan skyves til side for sprudlende skuespillere og fjasete humor. Som en vis mann en gang sa, «millioner av fluer kan ikke ta feil – spis møkk». Akkurat *så* mange fluer lever nok ikke i Trondheim, men det er likevel synd at den største kunstgleden mange tydeligvis kan ha er et teater hvor alt blir servert på sølvfat.

Rai Rai handler om den kjente Robin Hood og Marions kamp mot den onde sheriffen og prins Johann. I denne alternative versjonen benytter handlingen ethvert øyeblikk på å referere til trøndersk kulturliv, enten gjennom Åge-sanger eller nok en overfladisk replikk. Materialet er dermed veldig lettfattelig, og man skraper bare overflaten av meningsbærende tema. Oppsetningen likner i grunnen mer på en revy enn et teaterstykke, som

antageligvis er noe av grunnen til at stykket oppfattes som folkenært. Kjent og kjært er vel en favoritt, siden man ikke trenger noe særlig hjernekapasitet for å få med seg drama på søppel-tv-nivå. Robin Hood lokker altså et større publikum, men bruker for mye krefter på å gjøre publikum tilfreds.

Misforstå meg rett – man kan ikke klage på skuespillerne, scenen, lyset, lyden eller kostymene. Smarte sceneløsninger, dyktige sangstemmer og energi nok til dans hvert andre minutt kan indikere hvor mye tid som er lagt i oppsetningen. *Rai Rai* får rett og slett folket til å føle seg vel gjennom å strø om seg med felles referanser.

Problemet ligger i at *Rai Rai i Sherwoodskogen* ikke utfordrer. Det er mulig man blir betraktet som en Singsakersnobb når man mener kunst burde uttrykke noe videre og ikke kun vasse i fjas. *Rai Rai* har ikke noen videre hensikt enn å få folk til å skrike i latterbåndene i det langtekkelige, og servere humoren med teskje.

FILM

TEKST: Anne Lovise Finnøy Bakken FOTO: Universal Sony Pictures

Det finnes mye man kan si om filmen, et ikke-eksisterende plott, vulgær produktplassering, og en kleinere dialog enn *Skam*. Det må allikevel applauderes at regissør James Foley, kjent fra *House of Cards*, presterer å skape noe som helst ut av en så vaklende grunnmur som E.L. James' bøker tilbyr. Forfatteren har selv stilt som manusforfatter, noe som er pinlig åpenbart i den enda pinligere dialogen. Å betvile talentene til skuespiller Jamie Dornan og Dakota Johnson blir litt på måfå når det antagelig ikke finnes mange skuespillere som kan ytre fraser som «kinky fuckery» uten å vemmes.

Likevel må det sies at oppfølgeren til *Fifty Shades of Grey* innfrir det den lover: Pene kjoler, blondetruser, sexleketøy og mannerumpe. Hvorfor vi ser mer nakenhet fra frøken Steele enn herr Grey, med tanke på filmens målgruppe, må jeg si forundrer meg. Det ser også dessverre ut til at stedfortrederen for penisbilder må ha vært sykmeldt denne gangen.

Et av de svakeste aspektene ved filmen er mangelen på noen form for plott. Til tross for noen tapre forsøk på å skape sideplott med en tidligere «flamme» og en skurk uten motiv, er det likevel intet driv i filmen. Det hele føles mer ut som et innblikk i et dysfunksjonelt forhold som skulle vært avlivet for lenge siden.

Publikum vet hva slags film det er de går til, mykporno med 15-årsgrense, kyss, klapp og pisk. Det er likevel noe som skurrer litt i forholdet mellom hovedpersonene. Til tross for at Anastasia ikke alltid validerer de romantiske gestene

(les: psykotiske handlingene) fra Christian, klarer likevel *Fifty Shades Darker* å romantisere et forhold som i bunn og grunn bare er en annen variant av «min kjære slår meg fordi han elsker meg».

Sam Patch - Yeah You, and I

Om ikke annet unngår Sam Patch faren ved å forveksles med bandet han startet i.

TEKST: Iben Dahl FOTO: Dep Records

Fredag slapp Arcade Fires Sam Patch sitt første soloalbum. Foruten å passe i indie-betegnelsen, har plata lite til felles med bandets musikk.

Singelen «Listening» ble sluppet tidligere i februar, og har med sine skurrete gitarer og taktfaste perkusjon det samme lune uttrykket som T. Rex og deler av Beatles' diskografi. I seg selv er det kult. Dessverre tilføyer det ingenting til sjangeren, og blir heller forutsigbart.

Slik framstår også albumets åpningslåt, «Must Have Been An Oversight». Med en lyrikk som tar opp ustabil klarsynthet i et kjærlighetsforhold skapes en tematikk som isolert sett kunne funka. Akkompagnert av et elektrisk orgel som åpenbart forsøker å appellere til nostalgien, blir det likevel i overkant sukkersøtt.

Nedturen fortsetter, og et soleklart bunnpunkt kommer med låta «100 Decibels». Et irriterende orgelspill og mangel på dynamikk gjør dette til ei låt jeg har lite positivt å si om.

Patch skal fritas fra en full sammenligning med Arcade Fire. Likevel må det nevnes at gapet mellom de to heller innebærer et tap enn en nyskapning: Lydbildet er uinteressant. Et slikt inntrykk bedres

neppe av trendy setningsbygging i tittelen eller et cover i syttitalsstil.

Albumets sterkeste spor er «St. Sebastian», sluppet som singel i forkant av albumutgivelsen. Låta har et vers med god driv, og det lune uttrykket blir for første gang ikke påtatt. Gitarriff i en herlig overgang fra dur til moll gir låta en dybde som mangler ellers på albumet. Dessverre avløses den også av et platt og intetsigende hook.

Yeah You, and I er et forsøk på å svøpe lytteren inn i et teppe av nostalgi og sjarm. Det blir det selvfølgelig helt kulant musikk av, om du med musikk mener noe som ikke er ubehagelig å høre på. Ved å appellere til enkle følelser, tar Patch snarveien med å bedøve sansene våre heller enn å vekke dem.

Resultatet er tannløst. I likhet med flere utgivelser fra artister som Brendan Canning og Tame Impala, føyer plata seg inn i en voksende gruppe album med gjennomskuelig oppskrift .

Det betyr ikke at plata er ubrukelig: *Yeah You, and I*'s fremste egenskap er hvordan den kan bevisstgjøre lytteren på distinksjonen mellom musikk, og *god* musikk.

Lupe Fiasco - Dragos Light

En ny fiasco fra Fiasco.

TEKST: Sander Strand Engen FOTO: 1st and 15th Productions

DROGAS Light er det første i en serie av tre album Lupe Fiasco har planer om å utgi. Siden gjennombruddet med *Food and Liquor* i 2006 og *The Cool* året etter har Lupe hatt flere skuffende utgivelser. Med hans siste album *Tetsuo and Youth* så det likevel ut som han var på riktig spor. Lupe har lenge uttrykt at han ønsker å trekke seg tilbake fra musikken. Og etter at trilogien er ute, er Chicago-rapperens plan å kaste inn håndkleet, om det ikke bare er et publisitetsstunt.

I introen kjenner vi igjen Lupes endeløse strøm av rim over en noe ukarakteristisk trap-beat. Låta er aggressiv i forhold til det vi pleier å høre fra Lupe, og dette fortsetter videre i de neste sporene. Låt nummer tre, «Promise», består av en repetitiv tekst over en mer repetitiv beat, og det føles som om vi hører de samme ti sekundene i fire minutter. Man er vant til å høre dypere tekster med interessante ordspill, men det virker som Lupe har lagt dette til side. I stedet får vi kjedelige observasjoner fra gatelivet.

Mot midten av albumet møter vi noen bedre spor. «Tranquillo» skiller seg ut med en energisk produksjon som komplementerer versene til Lupe og spesielt gjestartisten Big K.R.I.T. Resten av låtene føles som et ambisiøst forsøk på å gjenskape albumet *Lasers*, som har blitt kritisert for dårlig produksjonskvalitet. Problemet ligger ikke lenger i produksjonen, men i at tekstene blir kjedelige. Mot slutten blir det mer og mer dårlig pop-rap som albumet kunne vært foruten.

DROGAS Light ender opp med å bli helt gjennomsnittlig. Det virker som om Lupe har samlet sammen rester som ikke helt passet inn på tidligere album. Kvaliteten og temaene er sprikende, noe som fører til at det hele blir uoversiktlig og rotete. Når Lupe anmelder sitt eget album og gir det 7/10, bommer han med et par poeng. Hvis dette er begynnelsen på slutten for musikkarrieren, er jeg redd utgangen blir som en punktert ballong, og ikke noe fyrverkeri.

«Kar me kjøme frå»

Bygderap: Fra mistenkeliggjorte nykommere til rurale kulthelter.

TEKST: Trym Kjøs ILLUSTRASJONSFOTO: Hedda Rysstad

For å finne røttene til den norske bygderappen må vi tilbake til år 2000. På Sunnmøre i Møre og Romsdal begynte ting å skje. Mellom bakkar og berg, Esso-stasjoner og høyballer, sprang Side Brok ut med maursyrelukta i hælene. Runar Gudnason, alias Sjef R, og Bård Aasen Lødemel, alias Skatebård, var navnet på gutta som startet opp den nå legendariske og sagnomsuste gruppa som til bokmål lar seg oversette til «saggebukse». I 2002 var tre nye medlemmer blitt med, og Side Brok slapp EP-en *Side Brok EP*. Albumet som for min del står igjen som deres beste er *Høge Brelle* fra 2004, som innehar det smått geniale sporet «1, 2, 3, fyre».

Sjef R forteller om en perifer rappers opplevelse av å plutselig bli en del av den norske hiphop-bransjen: – Vi var jo egentlig litt på siden. En kompis av oss starta opp et plateselskap for å gi oss ut, og så ble vi distribuert av et større selskap. I tillegg ble vi nominert til Spellemann, og fikk grei dekning i media. Mediedekningen var nok på grunn av at vi var litt nye og rare. Sånn sett følte vi oss veldig velkomne i bransjen, sier han. Side Brok-generalen la tidlig merke til en artig tendens fra mediens side. – Mange av de journalistene som skrev om oss hadde studert i Volda. Jeg vet ikke om det har noe å si at de hadde studert journalistikk i nabobygda, men flere av dem hadde da et forhold til det vi rappa om.

– Følte oss ikke like velkomne i hiphop-miljøet
Bransjen i seg selv var positivt innstilt. Andre impulser i miljøet virket mer skeptiske. – Det var masse drittsslenging og sure miner. Kan-

skje fordi vi var litt bygdeaktige, og fordi vi lagde hiphop som inneholdt andre sjangere også, sier Sjef R. Ifølge ham var det ikke minst fordi folk trodde de bare kasta seg på en bølge, og at de ikke var interesserte i hiphop. – Det kan være fordi jeg som rapper ikke hadde deltatt på hundre elendige jams i Oslo. Jeg bodde fast i Danmark på denne tiden, og deltok for så vidt på hundre elendige jams der, sier han og ler.

Byen mot bygda
Det var likevel sammensatte grunner til den noe kalde velkomsten. – Vi kom jo fra ingensteds. Folk i hiphop-miljøet ante ikke hvem vi var. Derfor trodde nok mange at vi var noen fake folk som skulle tjene penger på hiphop, uten å egentlig vite hva vi drev med. Det er jo alltid farlig å i det hele tatt få kommersiell suksess, det vil alltid være noen som blir sure. Sjef R sier han følte litt på at det var byen mot bygda. Det meste av hiphop kom da fra hovedstaden, og motarbeidinga kom stort sett fra unge hiphop-fans i Oslo. – Til gjengjeld fikk vi veldig mye oppbakking fra Vestlandet. Vi kjente nok litt på motsetningene mellom by og bygd, men vi spilte jo også konserter i Oslo. Og det var ikke bare sunnmøringer der, forteller Sjef R.

Mangfoldig lytterskare
Historier om rånemiljøet hjemme i Ørsta, bygdeidentitet,ogoppvekstenpåSunnmøresåuttilåsjarmere folk fra langt unna Nordvestlandet. I 2004 vant Side

Brok to priser: NRK P3s Urørt, og VGs pris for beste liveopptreden. Spesielt gøy var det at gruppa traff et så bredt spekter i befolkningen, fra akademikere til rånere. Blandingen av uhøytidelighet, humor, og bygdesjarm har ført til at Side Brok har sin rettmessige plass i norsk kulturhistorie. Ifølge Øyvind Holen, journalist og forfatter av boken *Hiphophoder* fra 2004, mottok det norske hiphop-miljøet først Side Brok som et friskt pust fra Nordvestlandet.

– Men da de slo gjennom i et bredere lag i 2003, kanskje særlig blant vestlendinger, ble interessen snudd til mistenksomhet i miljøet. Gjorde de narr av hiphop? Han tror det kan skyldes at de ikke var veldig unge da de startet, og at flere av medlemmene også drev med house og techno. – Jeg vil si at Side Brok slik var folkehelter en kort periode, men at de deretter gikk tilbake igjen til å bli kulthelter for hiphop-miljøet. At gutta har vært viktig for den norske hiphop-scenen er det likevel liten tvil om, ikke minst på Vestlandet. – Spør man alt fra Lars Vaular til Yoguttene vil de trekke fram Side Brok som viktige forbilder, forteller Holen.

Er bygderappen en illusjon?
Ifølge Holen er ikke bygderappen like synlig i dag som den var for 10-15 år siden. Det er fortsatt Oslo og Bergen som styrer, og håpefulle artister drar fortsatt inn dit for å prøve seg. ►

Kommentar: Det e lett å være rebell på eit gardstun i dalen

Det er 15 år siden Side Broks storhetstid. Hvem skal nå stå for den vakre og kontrastfylte bygderappen? Jeg tror vi har funnet vår mann.

Jeg snakker selvsagt om Sirkel Sag, den mystiske bonden/rapperen som bor en time unna Ørsta rådhus. Sirkel Sag er likevel ikke et totalt ukjent navn for de som kan sin Side Brok-historie. Han gjestet nemlig Side Broks *Høge Brelle* i 2004. Tematikken han tar opp på den fire låter lange EP-en *Ørsta Rådhus* skiller seg ut fra mye av hiphop-en i dag. Her er det periferi, kommunesammenslåing, og hverdagen til en bonde i Åmdalen som står i fokus. Det står i så sterk kontrast til hans kollegaer i hiphop-miljøet at man ikke kan annet enn å fryde seg. Dette er så langt fra damer, penger, grillz og biler med spinners man kommer. I så måte er det også milelangt fra drabantbyene i Oslo og Bergen.

EP-en kunne ikke vært mer treffende i en tid hvor jordbrukets betydning blir ytterligere marginalisert og mindre relevant. Kommunesammenslåing er et tema det snakkes om i alle landets bygder og grender, uten at ordet i det hele tatt ser ut til å være i byfolkenes vokabular. Dette trengte vi, og det låter akkurat slik en kunne ønske seg. Hiphop skal være breialt og rungende. Her handler det også om å stå på egne bein. Sunnmøringen står på sitt, og sier at han «ikke trenger andre sine skills».

Politikk later til å være et konsept Sirkel Sag ikke setter særlig høyt. Han sier det i klartekst på låta «Ørsta Rådhus»: «Ej lika ikkje politikk. [...] Ej dyrka marka – det e politikk. Ej ete kultur og drite politkk». Det interessante finner vi i ordbruken. Han bruker ikke begrepet kommunesammenslåing, men synger heller om ønsket om kommuneoppsplitting.

Avsmaken til politikere kommer til syne i flere sammenhenger. Irritasjon over lang behandlingstid og lite reell handling beskrives ved «Dei prata og sitte på raua, og kanskje dei sette ned enda et utvalg». Sirkel Sag legger aldri noe imellom. Tekstene er rett fram. Reguleringsplaner og tiltak fører til stor irritasjon, mens å «sette øl og poteter» er selve livet.

Sett vekk fra denne «rett fram»-innstillingen, representerer Sirkel Sag også en form for raffinering i sine beskrivelser. Ordspillet på avantgarde i låtas første linje er fantastisk: «Ej vaks opp på ein avant gard». Om det er en hyllest til Karpe Diem eller et lite stikk som finner sted på låta «Sola Skine» (som gjestes av Sjef R), vites ikke. «Det e lett å være rebell på eit gardstun i dalen» er linja som foreligger.

Den urbane rapscenen har godt av å høre dette. Hverdagen til en bonde på Sunnmøre er en klar motsetning til det de urbane rapperne tar opp i tekstene sine. Ikke at andre rappere ikke tar opp politiske spørsmål i tekstene sine. Poenget er at særdeles få snakker kommuneoppsplitting og jordbrukspolitikk. Til spørsmålet om det er ønskelig med mangfold også i hiphop-scenen, er svaret et rungende ja. Husk at det bor folk utenfor Oslo og Bergen som også synes Geto Boys er fett, bare at de gjødler mens de hører på rap.

– Det er for få vitale miljøer utenfor storbyene for rappere og produsenter. Samtidig har Soundcloud og andre digitale muligheter visket ut regionale forskjeller. Kanskje bygderappen sånn sett alltid har vært en illusjon, at det alltid har vært storbyene som har vært toneangivende, forteller han.

Forfatteren og journalisten viser til flere eksempler.

– Dirty Oppland, som kanskje satte bygderappen på kartet først, greide å skape seg et navn fra Lillehammer, men Jaa9 & OnklP dro jo inn til Oslo så fort de fikk sjansen. Sjef R i Side Brok bodde i hovedsak i København da han begynte å jobbe med hiphop. Et eksempel i dag er Kjartan Lauritzen, som er fra Sogn, men begynte å rappe da han studerte i Bergen – og later som han er fra Sotra.

Reinkarnasjon

Årene gikk, og det stilnet rundt Ørsta-gangsterne, til tross for fire nye album-utgivelser etter *Høge Brelle*. I 2014, gjennom hiphop-prosjektet «Resirkulert lyd», fikk Side Brok igjen oppmerksomhet på den Yoguttene-gjestede og resirkulerte utgaven av «1, 2, 3, fyre». Musikkvideoen som starter med at en zombie vekkes til live står igjen som et symbol på at bygderappen er tilbake.

– Det er skikkelig inspirerende med nye, unge og dyktige rappere. Yoguttene er noe av det beste innen norsk rap i dag. Jeg er enormt stolt av at de så noe i oss, og at vi var en inspirasjon for dem. Kanskje særlig fordi vi var litt uglesett i gamledager. Yoguttene har det til felles med oss at de kanskje forvirrer folk litt, samtidig som de leker med stereotypier. Å bruke masker i seg selv er jo ganske genialt, konkluderer Sjef R. **UD**

Traktorer med spinners i Lillehammer

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

Publisert 12.08.2019

– Guds skjebne som utartet seg

Pom Poko endte opp som et av Trondheim Callings mest omtalte band. Nå venter Urørtfinalen.

TEKST: **Petter Dalane** FOTO: **Linea Bancel**

Til tross for kun å ha spilt sammen i fem måneder, har Pom Poko allerede vært i studio med Kristoffer Lo, blitt booket til Bylarm og fått skryt i selveste Adresseavisa. Det hele startet da bassist Jonas Krøvel ble tilbudt en spillejobb på Ugressfestivalen.

– Vi ble spurt om å spille jazz-taffel på en etterfest, forteller trommis Ola Djupvik.

Men slik gikk det ikke.
– Jonas ville spille punk, forteller gitarist Martin Miguel Tonne.

– Noen få dager før festivalen møttes vi og lagde masse låter, og så spilte vi dem ganske sloppy på den konserten. Det var jævlig høyt.

Men tilblivelseshistorien slutter ikke der. Fristen for å sende inn demo til Trondheim Calling var nemlig samme kveld, og i siste liten dro bandet tilbake på øvingsrommet og spilte inn låten «Birthday».

Deres særegne uttrykk er med andre ord et resultat av hastverk?

– Det var Guds skjebne som utartet seg, fastslår Ola.

Og med all den suksessen bandet har hatt den siste tiden, er det nesten forståelig om de skulle

bli overtroiske. Ikke bare har de samarbeidet med Kristoffer Lo på deres nyeste låt, «It's a Trap», men få dager før Trondheim Calling ble bandet plukket ut til å være en av fire Urørtfinalister.

Gratulerer.

– Takk.

Musikken til Pom Poko er ifølge Adresseavisa «noe à la post post-punk», og et «sukkerkick på testosteronfattig rock» ifølge dem selv. Bandet er likevel ikke kun inspirert av høylytt rockegitar-musikk. Ola forteller at inspirasjonen til tromme-grooven i «Birthday» er henta fra låta «Donso» av Oumou Sangaré, den afrikanske sangerinnen som både har lansert sin egen bilmodell og blitt booket til Trondheim Jazzfestival i år.

– Jeg hørte på den og fikk et sinnsykt kick, og begynte å lage en trommegroove. Så møttes vi for å jamme litt og så spilte Martin noe sjukt, og så ble det «Birthday».

Vi ønsker dere lykke til i Urørtfinalen.

– Tusen takk. Husk at man kan stemme tusen ganger hver dag, det har jeg gjort, forteller Martin.

– Jeg stemmer kun på de andre, av solidaritet, avslutter Ola. **UD**

Min musikk-anbefaling: Sigrid Raabe

Ingen kan drepe viben til denne ferske og suksessfulle popartisten.

TEKST: **Anna Voje**

Sigrid Raabe fra Ålesund startet karrieren sin i oktober 2013, da hun bare var 16 år gammel. Hennes første singel «Sun» ble umiddelbart kåret til Ukas Urørt, og senere samme år slapp hun den elektroniske pop-låta «Two Fish», som ble anbefalt og listet på P3. I ettertid har 20-åringen blant annet spilt på flere store festivaler, og signert platekontrakt med Petroleum Records. For de som er ukjente med plateselskapet består det av flere store artister som Aurora, Ary og Kvelertak. Sigrid er ung og lovende, og på god vei oppover i en vellykket karriere.

Fredag 10. februar slapp Sigrid en singel som ble et enormt gjennombrudd. Låta jeg snakker om heter «Don't Kill My Vibe», og fikk imponerende 500 000 avspillinger i løpet av de første 24 timene den lå ute. Til nå er tallet over tre ganger så høyt, og låta er for «rørt» til å være på NRK P3s Urørt. I forbindelse med singelslippet var hun gjest hos BBC Radio 1 i Storbritannia, og fikk tittelen «hottest record in the world». Uansett om du liker metall, indie, klassisk eller folkemusikk – denne låta treffer deg nesten garantert. Om du er glad i god og moderne pop vil den sannsynligvis bli en av dine topp fem favoritter.

Det jeg digger med Sigrid er at hun klarer å skille seg ut i popverdenen. Som Arif sier i P3-programmet «Christine» virker det, på tross av alderen, som om hun har gjort dette hele livet, og levd og sett alt allerede. Både Arif og Margaret Berger har gitt henne mye skryt i sammenheng med den nye singelen, og har virkelig troa på henne. Berger kaller det «pop med mening», hvor en som virkelig vet hva pop skal være har snekret sammen en fantastisk hit. «Don't Kill My Vibe» gir meg noe annet enn det jeg kvier meg for å høre i nåtidens poplåter – det vanlige, kjedelige droppet med den samme kjedelige vokalen, og de samme lydeffektene som gjerne går på repeat gjennom hele refrenget. Det er fortsatt moderne pop med alt det innebærer, men hun har klart å differensiere seg fra det vi hører hver eneste dag.

Sigrid mestrer både singer-songwriterstilen og den moderne popstilen. Gudene vet hvilke andre sjangre hun ville nailet hvis hun prøvde. Med sin klokkerene og utrolig kontrollerte stemme har hun lagt mitt og tusenvis av andres hjerter i bløt. Det er ikke hver dag ferske artister blir møtt med en slik umiddelbar suksess, og det er absolutt ikke uten grunn at dette har skjedd Sigrid. Etter hva jeg har hørt av popartisten til nå, kjenner jeg at jeg ønsker meg en mulighet til å kunne gi henne terningkast 7.

KVISSMESTERE:
Jahn Ivar Kjelseth, Christian Hokaas
og Benedikt Javorovic
Spørsmål og kommentarer kan sendes
til kviss@studentmediene.no

SVAR:
1) Leopold Bloom 2) Tamagotchi 3) Det ellevte (1000-tallet) 4) Mordet på den russiske ambassadøren til Tyrkia, Andrei Karlov
5) Åsteik Engmark 6) Global Positioning System 7) Provence 8) Venus 9) Love Actually 10) Bumpris 11) «Suicide is painless»
12) Oberst 13) En Folkefiende 14) Andromeda 15) 1990 16) Kristine Bjartnes 17) Kallinograd 18) Finland 19) After Eight 20) Mais

K
V
I
S
S

HVILKEN KROPPSDEL ER DU?

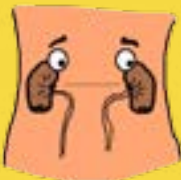
0-3: Blindtarm
Det finnes mye bra tarm i menneskekroppen, både tykk og tynn, alle tarmer er vakre. Bortsett fra blindtarmen. Det er en sykt lite kul tarm.

8-12: Perineum
Ofte kalt skruken eller mellomkjøttet. Dette er motorveien fra tissen til stumpen, dessverre blir det ofte litt svett og ubehagelig der nede.

16-19: Pikk
En veldig anvendelig kroppsdell. Er essensiell i både reproduksjon og visse former for rekreasjon. Er dog litt sårbar.

4-7: Nyre
Et hyppig offer for kroppsdelstyper, og alkoholisme. Nyren er mest kjent fra sin rolle i den norske klassikeren *Jakten på nyrestein*en.

13-15: Kneskål
Den er fin, da kan du bøye beina og du slipper å falle over ende. Som Arne Scheie aldri sa: «Uten kneskål blir det ingen mål».

20: Fitte
Langt å gå... Neida, vi har så masse respekt for fitte.

LEMBAS

Spitposten registrer:
... at endelig ferdig med diskrimineringsfri uke
... at nå er det tilbake til hverdagen!
... at slutt på PK-hysteriet
... at bare to år til neste gang
... at prisen for tidenes vageste emneknagg går til:
... at #lableme
... at Svenske terrorangrep
... at også kjent som semifinalen i melodifestivalen
... at nesten brudd Genève-konvensjonene
... at men bare nesten
... at Fitteblekka er en del av MSM
... at ikke stol på det de skriver
... at Twitter gir de eneste sanne nyhetene
... at hva skjedde med Bentås' og Herrems lovforslag?
... at jævla nattaksten stjal all oppmerksomheten
... at Jodanovic er betalt av FS
... at neidanovic
... at du kan ta nattbuss med oss any day, Ida-gurl
... at Fitteblekka gleder seg til Fitte-møte
... at Fistmøte
... at Samfundet-pin til alle homofile på talerstolen
... at fitteblekka tar fitteansvaret sitt fitteseriøst
... at ikke diskriminer IS-FiTTA
... at det skjer mye på søndag
... at vi vet ikke hva, men det skjer
... at send oss en mail

SPAR 10% PÅ HOBITTER

Du ska itj passer!

Nei, men faen da! Du kan dra til hælvetet! Jeg e'kke full!

Fire «stjerner» middag - Trondheim Edition Del 2: Diskriminering og duppe - Hjemme hos Kristine Bjartnes

Fire Trondheimsstjerner, eliten blant studentene, skal møtes for å spise mat sammen og kanskje prate litt også. Få et innblikk i hva som har gjort disse menneskene til Trondheims mest profilerte og ettertraktede tryner. Hvorfor liker folk dem? Hvem vet! Hvem er de, egentlig? Inni seg, når de legger seg, hva føler de da? Vi håper å få et innblikk i CV-rytternes indre liv.

Fitteblekka var fluen på veggen da Kristine Kvartnes inviterte Jone Trovåg, Gabriel Qvigstad og vår egen fitteredaktør Tonje «Tånsj» Jacobsen til middag.

Snøen har begynt å smelte i Trondheims gater, og vinterskoene byttes ut med gummistøvler. De skiftende årstidene kan også vitne om at det blir et nytt innslag med Fire Stjerner Middag - Trondheim Edition! Ta på dere allværsjakka og smør lattermusklene med glidemiddel, for nå skal det koses!

DEBATTEN OM DEBATTEN OM MARIA MENA DING DONG!
Qvigstad, Jacobsen og fitteblekkas utsendte ankommer casa de Bjartnes midt i matlaginga. Den er det Shirin Ebadi som står for. Hun steker scampi i palmeolje som om hun aldri skulle gjort annet. På anlegget summer melankolske godlåter av alles kjære Maria Mena.

– ÆSJ, bryter Qvigstad ut.

Bjartnes slutter å synge med, og ser forskrekket bort på han.

– Maria Mena var ikke verdig Nidarosdomen. Salen var fylt til randen av nysingle sippedamer damer som grein med til de altfor personlige beretningene. Jeg blir altså kvalm, roper han

mens han rister febrilsk på armene.

Bjartnes har tårer i øynene.

– Det er på tide å ta debatten, Bjartnes. Om det folkelige egentlig er folkelig for alle. Maria Mena må gå, sier Qvigstad mens han hytter med neven.

EN ALDRI SÅ LITEN OVERRASKELSE DING DONG!

Inn kommer Marte Øien. Tonje ser bort på Kristine. Kristine ser bort på Gabriel. Gabriel ser ut i luften. Ingen har noensinne sett dette mennesket i levende live. De har kun sett pressebildet fra 2008 som har blitt brukt i Fitteblekka i hver utgave siden.

– Jonebassen er fortsatt i Vest-Sahara og demonstrerer. Isprisen har blitt latterlig høye, også i den tredje verden. Det er jo bekymringsverdige, og man kan bare tenke seg synergieffektene det vil medføre, forteller Marte.

Hun har for lengst mistet de andres oppmerksomhet. Gabriel spiller kinasjakk med tre av IS-FiT-deltakerne. Kristine prøver ikke å trække på noen av de når hun stabler seg bort til kjøkkenet for å ferdigstille duppesausen. Det vi trodde var et spennende vegg-til-vegg-teppe viser seg å være ymse deltakere som hviler ut etter to harde uker med flæ i Bodegaen.

– Det var jo ingen som meldte seg som verter. At det går an å være så egoistisk i verdens rikeste land, sier Kristine mens hun gir et lite fat scampi til kattene sine.

KLUBB PÅ MENYEN.
På menyen i dag står det litt klubb og dupp. En

trøndersk matrett som Bjartnes egentlig ikke vet så mye om, men som hun tenkte seg at hun kunne prøve seg på ettersom hun var så godt i gang med den kulturelle apropieringen.

– Æ har ikke sett dette før. Ligner ikke på fisk i det hele tatt, gnåler Tonje tynt.

Qvigstad slikker seg om munnen og lager mur-relyder. Marte holder kjeft.

Deretter deles det ut store terninger til de besøkende, slik at da kan gi karakter til matretten.

– Æ gir den terningkast 1. Den var for varm og for sausete. Æ liker best stekte eller grilla raspeballer, klarte en småbrisen Tonje å hviske til sin egen blekke.

– Digg digg digg! Klarer nesten å veie opp for Maria i kirka dette, jubler Qvigstad.

– Vi må fokusere på de viktige problemene. Det skal bli deilig å slutte med fusjoneringens evigvarende problemstillinger, for det kommer ikke noe brukbart ut av det. Man må fokusere på samarbeid, ikke konflikt, sier Marte og viser fram en terning med fire øyne. Vi savner Jone allerede.

Kvelden avsluttes med at Shirin Ebadi går rundt med et lommeterkle og tørker alle rundt munnen.

– De må hjelpe oss der vi er, ler Bjartnes mens hun stryker sin nyeste katt, Sylvi.

Jaja. Da var ti dager uten diskriminering over for denne gang.

Bill. Mrk. CV-hore søker make

VTiGÅoT-leder med sort belte i det meste leter etter engasjert mann å dele livet med. Må like lange diskusjoner i marka, gratis nattbuss, formannskap, og organisatorisk arbeid til langt på natt. Erfaring med underskriftskampanjer er en bonus. Stort hjerte er påkrevd, med plass til minst tre av mine hjertesaker. Søknad og CV sendes til leder@velferdstinget.no

Mastersyken har nådd prostitusjonsmarkedet

En fersk melding fra Utdanningsdirektoratet viser at horer med høyere utdanning sliter med å skaffe seg arbeid.
– Mange horekunder påstår at de leter etter prostituerte med ulik utdanning, De har begynt å spørre etter vitnemål. Men når de ser at jeg studerer Lit.Vit. så vil de ikke ha meg, sier studenten «Gine» som ikke selger sex for tiden.
Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen sier det er de høyt utdannede prostituerte's eget ansvar om å gjøre seg selv med attraktive for kundene sine.
– Norske horestudenter er for stillesittende. De må komme seg ut og få litt internasjonal erfaring. Storbyer som Paris og Madrid har veldig gode markeder. Prostituerte i utlandet har ofte bare bachelorgrader, så nordmenn er veldig konkurransedyktige, sier han.

Kulturkalenderen

TIRSDAG 21. FEBRUAR

Visning av *The Promise*

Klokka 19.00, Litteraturhuset

For 80 kroner kan du se nok en true-crime dokumentar om det amerikanske rettssystemet. *The Promise* omhandler den tyske studenten Jens Söring, som dro til USA, ble forelsket, og fortsatt soner fengselsdommen på to ganger livstid da kjærestens foreldre ble drept i 1985.

ONSDAG 22. FEBRUAR

Konsert med *The Brørs*

Klokka 20.00, Antikvariatet

Enmannsbandet *The Brørs* inviterer til «Powerpointpop» onsdag kveld. Sjangeren er selvskapt av bandmedlemmet Sigurd Brørs sjøl, og skal visstnok være en cocktail av gitarrock og progressiv powerpop — på både engelsk og surnadalsdialekt.

Konsert med *Ragna Olsen med band*

Klokka 21.00, Studentersamfundet

Dersom melankoli og harmonier er mer din greie kan du dra på Lille Lørdag Live på Edgar, hvor Ragna Olsen spiller opp. Med seg har hun Herman Wildhagen (sist sett på Trondheim Calling), Fredrik Angen og Ola Djupvik.

TORSdag 23. FEBRUAR

Indøkrevyen 2017 - Sjukt å melde

Klokka 20.00, Byscenen:

Indøkstudentene setter opp sin fjerde revy. De advarer om at mye sjukt vil bli meldt, og at drøye historier vil bli fortalt. Revyen vises også lørdag 25. februar.

FREDAG 24. FEBRUAR

Fremmed Rase releaseparty

Klokka 21.00, Byscenen:

ISFiT er kanskje over men du kan fortsatt se en fremmed rase på Byscenen. Hiphop-gruppa fra Trondheim er nok mest kjent for sin fengende låt «Råne». Nå slipper de en ny EP ved navn *No snakke vi*. Fredag er det releaseparty med supports som Gods og dj Lada. Så har du lyst på kuka bare gå inn på nettsida og kjøp deg en billett.

Naborevyen 2017 - I grevens tid

Klokka 19.00, Kultursenteret ISAK:

Det er ikke bare indøk-folka som lager revy. Spanskrøret og Timini fra lektor i realfag og nanoteknologi setter opp en revy som lover et variert og morsomt show. Den settes også opp dagen etterpå klokka 14.00 og 18.00.

LØRDAG 25. FEBRUAR

Samfundsmøte: Fitte

Klokka 19.00, Studentersamfundet:

Hyll fitta! Samfundet arrangerer møte om det kvinnelige underliv, det blir nok en fortreffelig fittefest. Dit kommer en gynekolog som skriver krim og forfatterne av *Gleden med skjeden*. Eivind Rindal kommer nok, gjør du?

Fitteorientering

Klokka 19, Lademoen kirke:

Nina og Stine disker opp med en intim reise i det kvinnelige underlivs kriker og kroker. Hva skal hvor? Inn eller ut? De store spørsmålene stilles og besvares i semestrets mest rødmefylte arrangement. Boller og saft blir servert.

SØNDAG 26. FEBRUAR

Work-Work Cup 2017

Klokka 16.00, Work-Work:

Taklinger, røde kort, og intens banning. Work-Work arrangerer månedlige turneringer i Playstation-spillet Fifa hvor man kan vinne kule premier. Premien for denne gangen er billett til Rosenborgs første kamp i Eliteserien mot Odds Ballklubb på Lerkendal.

MANDAG 27. FEBRUAR

Filmquiz

Klokka 20.00, Café Bare Blåbær:

Start uka med å imponere andre med dine filmkunnskaper. Er du fan av Tarantino, Kubrick, eller Coppola er dette stedet å være.

TIRSDAG 28. FEBRUAR

1967: Joe Boyd

Klokka 19.00, Trondheim Folkebibliotek:

Året 1967 gav oss flere legendariske musikkutgivelser fra blant annet The Beatles, Pink Floyd, og The Doors. Trondheim Folkebibliotek inviterer til forelesning med produsenten og musikkhistorikeren Joe Boyd som skal ta oss gjennom popmusikkens viktigste år.

ONSDAG 1. MARS

Kampen om Trondheim – Debattmøte om trafikken i byen

Klokka 19, Byscenen:

Adresseavisen og Trondheim Bys vel arrangerer debattmøte om superbuss, bilfritt sentrum, og grønn framtid. Her kan du komme med din mening om hvilken miljøprofil Norges beste studieby skal ha.

TORSdag 2. MARS

Informasjonsmøte om frivillig arbeid

Klokka 17.30, Clarion Hotel Grand Olav:

Er du lei av klimaet i Trondheim og vil komme deg til varmere strøk? Gjør noe nyttig for verdenssamfunnet i samme slengen. Projects Abroad Norge arrangerer informasjonsmøte for deg som vil gjøre verden til et bedre sted.

FREDAG 3. MARS

Konsert med *Lambsbread Sound*

Klokka 20.00, Sukkerhuset:

Trondheims eget reggae-outfit inntar Sukkerhuset. Det blir et sjangerkalas med både hiphop, rocksteady, ska og masse annet.

LØRDAG 4. MARS

Konsert med *John Olav Nilsen*

Klokka 20.00, Studentersamfundet:

John Olav Nilsen & Nordsjøen har konsert på Klubben. Desverre er det utsolgt så enten visste du om konserten og har billett eller så sitter du og leser om en konsert du ikke kan dra på. Uansett er dette veldig lite hjelpsomt.

SØNDAG 5. MARS

Märtha Louise & Elisabeth: Workshop – Verktøy for høysensitive

Klokka 10.00, Scandic Lerkendal:

Er nervesystemet ditt over gjennomsnittet mottakelig og fintfølende for ulike sanseinntrykk og stimuli? Märtha-berta og Elisabeth Nordeng deler av egne erfaringer hvordan man tilsynelatende kan aktivisere sine evner. Det blir sikkert et veldig informativt og seriøst møte.

MANDAG 6. MARS

Allmennquiz

Klokka 20.00, Antikvariatet:

Om du sitter inne med masse kunnskap du sliter med å anvende i hverdagen så har du sjansen denne dagen. 30 spenn i døra, og du har muligheten til å brife med alt du vet om de franske koalisjonskrigene. Eller andre ting. Vi vet da søren hva spørsmålene blir.

TIRSDAG 7. MARS

Ny Under Dusken

Hele dagen, et stativ nær deg:

En ny rykende fersk Dusk tas ut av den metaforiske ovnen, skjæres opp med den metaforiske kniven, og slenges på ditt metaforiske fat, klar for å på metaforisk vis elskelig fortært. Plukk den opp og les hva vi har funnet på denne gangen.